

Printemps

NOUVEAUTÉS

Nagyszerű

ILLUSZTRÁLT ALBUMUNK mely 554 új mintarajzot tartalmaz Női, Férfi és Gyermek tolettékben, lajstroma a legújabb szöveteknek mint: sejtym, szörme, karton, casoni stb.

Ép Most Megjelent.

Szétküldése ingyen és bérmentve.

Bérmentesített levelek intézendők:

MM. JULES JALUZOT & Ce à Paris

Ugyancsak bérmentve küldetnek a *Printemps* őrjáti raktárán levő szövetek mintái. (Árat és fajt meghatározni kérünk). Minden 25 frankot meghaladó rendelésny *Magyarország minden részébe bérmentve* küldet. Bér- és Vámmentesen a számaösszeg 45 0/0 hozzájárulása mellett. Külön továbbító háznak az *Osztrák Bajor határon Salzburgban, Mozartplatz N° 4.* Szükségességek tartjuk tiszteit megbízóink becses ügyeimbé ajánlani, miszerint a *Grands Magasins du Printemps* nem tart utasokat, *okrakartár* sem külföldön, sem Franciaországban. Minden megbízás directe Parisba intézendő.

BARNA FOGORVOS

Budapest, váci utca 24. szám.

Készít egyes fogakat, fogsorokat és plombákat, jóállás mellett; árák mérsékelték. Kívánatra részletfizetésre.

VERA-FORRÁS

Véghlesen, Zólyomgyében

Magyarország kitünő új savanyuvize,

kapható BRÁZAY KÁLMÁN nagykereskedőnél és főraktárosnál, Budapesten, IV., Múzeum-körút 23. szám alatt, a vidéki városokban és minden nagyobb fűszerkereskedésben, valamint a forráskezelősegnél

vasut-, posta- és távirda-állomás Véghles-Szaltna (Zólyomgye).

Avéghlesi „VERA-forrás” vizét Dr. Lengyel Béla egyetemi r. tanár és az ásványviz vegyelemző intézet igazgatója elemeste és szénsavas alkalkus vasas savanyuviznek találta, a mely tisztasága és nagy mennyiségű szénsavas natrium, szénsavas vas és szénsavas méz tartalma által, a legtekintélyesebb orvosok véleménye szerint gyomorbagoknál, túlságos gyomorsav, gyomorégés, gyomorgöres, idült gyomortakár, idült hörg- és gegehurutnál, vérszegénység (sápkór) és ebből eredő idegessegnél, görvélykór, hólyagurut, húgyhomok és húgykő stb. bajoknál igen előnyösen használható, valamint idült viznek is egyedül, borral vagy cognakkal stb. keverve, kitünően megfelel, a bort nem festi.
A modern elvek szerint berendezett forrás, közvetlenül a trachyt-sziklából fakad és igen bővísi; az egyes anyagától és talajviztől egészen ment, s a környék lakosai emberrelékezett óta és s ü d i t ő mint a legkiválóbb gyógyvizet italt élvezik. A töltögetés nem mint más ilyen forrásnál vagy savanyuviz-kutaknál szivattyuzás hanem közvetlen az erős lefolyás által történik. Az üvegek a lehető legjobban vannak dugaszolva és töltögetések a leggondosabb.

Üskénymat nem díjazatik.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapeston megjelent, és minden könyvtárban kapható — az osztr. tartom. számára Szelénszki György cs. k. egyet. könyvtáránál Bécsben, I., Stefansplatz 6.

A vadászat mestere.

Önképző gyakorlati utmutatás a vadászat kedvelői számára, vagyis rövid foglalata mindazon elméleti szabályoknak, melyek megtanulása s megtartása mellett a vadászatot bárki a siker gyönyörével gyakorolhatja.

Saját és egy ötven éves vadász tapasztalataiból, s jeles kútfők nyomán írta

CSERSZILVÁSI ÁKOS.

Harmadik, átdolgozott és bővített kiadás.

Ára füzve 50 kr.

Váci-utca 27. szám, BUDAPEST.

WADLSTEINER F. és Tsa

AJÁNLJÁK DÚSAN BERENDEZETT ÜVEG ÉS PORCELLÁN-RAKTÁRUKAT, LÁMPÁK, PIPERETÜKRÖK, CSILLÁROK.

A CHRISTOFLE-EZÜST MAGYARORSZÁGI FŐRAKTÁRA.

Franciaország és a Külföld Minden illatszerezés é nél és Po- drásznál
La VELOUTINE
Különleges Bismuttal vegyített
CH. FAY, ILLATZERÉSZ
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS

10.000
pár, a kivételre számít, téli szövetből készült férfinadrág a felemelt vámjegyzék következtében itt visszamaradt s én lettem megbízva, hogy azokat darabonként vagy nagyobb részletekben minden áron eláruljam. Én tehát ezen, a legújabb divat szerint készült, tökéletesen kész

téli kelme-férfinadrágokat, csak 2 firtért

(Csupán a munkáért) adom, s hogy senki ne kételkedjék, nyilatkozatom, hogy e nadrágok elégáns, erős és meleg felső nadrágok, s ha ez nem volna valóság, azokat visszafogadom. Minthogy a nadrágok nagyon gyorsan kelnek mindenki iparkodójék szükségletét nálam fedezni. Megrendeléseknél kérik a lépés hosszát tudatni. Küldeményezés csak kis utánvétellel teljesítetik. Egyedüli megrendelési cím:

M. APPEL, WIEN,
I. Bez., Fleischmarkt Nr. 8/81. 3784

Poudre laxative de Vichy
dr. SOULIGOUX L. fürdőorvostól
Vichy-les-Bainsben. 3767
E por jeles hatással bír mindennemű székrekedésknél, különösen pedig olyanoknál, melyek az epevezetés zavarait, májkólika, a belek petyhüdsége stb. előléktől vannak föltételezve. Kitünő hatással bír migraine, agy-vertiginás, aranyér stb. esetéknél. — Egy üvegszevel 1 forint 50 krajczár.
Főraktár az osztrák tartományok részére
Pserhofer J. gyógyszerháza Bees, I., Singerstrasse 15.

Sipőcz-felc gyógyborok.

Ezen közkedveltségnek örvendő és az orvosok által is a legnagyobbn elismerésben részesült gyógyboraim, a melyek kíméletesebbül készítményül külföldiekkel a versenyt bátran kiállják, a legjobb minőségű saját termésű boraimból, a legjobb minőségű anyagokból készítem; ezen borok étvágygerjesztő, idegcsillapító, a vérképződést elősegítő diätetikus készítmények.

Pepsin bor

kitünő hatása mindennemű gyermekbagoknál, vérszegénység, tuberkulózus gyermekekénél, megszünteti a gyomorszeget a bor v. sörnek túlságos élvezete után. 1 palack árá 1 ft 50.

Coca bor

az idegrendszer élénkítésére, erősítésére e tevékenységének fokozására orvosiilag sokszorosan ajánlott becses szer, ritkán megszüntet mindennemű ideges fájdalmat, migrént, fejfáradást, arocfájdalmat. 1 palack árá 1 ft 50.

China és China vasbor
sápadtság, vérszegénység, étvágytalanságnál, általános gyengeségnél hosszú és nehéz betegségek után a legjobb szimulans használva és végre kitünő erősítő szernek bizonyul az aggykorban. 1 palack árá 1 ft 50.

10 üveg egyszerre rendelve 12 ft osztr. ft.
SIPŐCZ ISTVÁN
gyógyyszerész.
Művegyészteli laboratoriuma Pécsen.
3766

Alkalmi butor-vásárlás! PATYI ISTVÁN ÉS TÁRSAI

hazai gyártmányu asztalos és saját készítményü kárpitos butortermeiben Budapest, IV. (nélv.) koronaherezeg-utca II. sz., L. emelet, a zsidóbar-utca sarkán, a főposta-palotával szemben.

A lefolyt nyári idény alatt műhelyeinkben nagy mennyiségű butor gyártott, minek következtében remeink és raktáraink annyira telhalmozták, hogy eme óriási készletünket minden elfogadható, még az előállítás árán alul is eláruljuk, amennyiben e tömeges gyártás ama kellemes helyzetbe juttatott, hogy szilárd nőiségű, száraz anyagból készült butorainkat olcsóbban adhatjuk, mint bárhol s azokért 2 évi jóállást vállalunk.
Háló, ebédő és dolgozó szoba berendezések, mindennemű fából és színben a legújabb divatu angol, barokk, renaissance és ó német stylen, valamint szalon-garnitúrák, a legdivatosabb francia kelmékkel bevont, egy ebédő és háló divánok és ottománok a leggyorsabbtól a legfinomabb kivitelig óriási választékban találhatók.
Áraink a következők: Teljes hálószoba-berendezések, u. m. 2 szekrény, 2 ágy, 2 éjjeli szekrény, egy mosdó 90 forinttól 700 forintig. — Teljes ebédő-berendezések, u. m. credenz, trumeaux tükörrel, asztal és 6 szék, 100 firtól 800 firtig. — Szalon-berendezések u. m. egy garnitúra, szalon-asztal és consol-asztaltükörrel 100 firtól 500 firtig. — Ottománok 22 firtól 100 firtig. — Háló-divánok 20 firtól 80 firtig. — Magas támlájú ebédő-divánok, szövetből vagy bőrből, 40 firtól 200 firtig. — Iróasztalok 12 firtól 120 firtig.
Ezekkívül minden alakú és minőségű egyes butordarabok megrendelés és rajz szerint a legújabbosban készíttetnek. Terjedelmes képes butor árjegyzékünk ingyen és bérmentve küldetük, s vidéki megrendelések postosan eszközöltek.
Hazaíás tisztelettel Patyi István és Társai.

Franklin-Társulat nyomdája. (Budapest, egyetem utca 4. szám.)

45. SZÁM. 1888. BUDAPEST, NOVEMBER 4. XXXV. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és 1 egész évre 12 firt, POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt: 1 évi évre — 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 firt, POLITIKAI UJDONSÁGOK — 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 6 firt, POLITIKAI UJDONSÁGOK — 3 * Keltői előfizetésekre a postaiilag megkötözött vitellj is csatlakozó

BÁRÓ EÖTVÖS JÓZSEF ÉS TREFORT ÁGOST.

Adalék ifjúkori arcképtükhöz.

Miön báró Eötvös József és Trefort Ágost régi arcképeit megláttam, a mint Barabás Miklós őket negyvennégy évvel eelőtt együtt lerajzolta, a régi emlékek hosszu sora éledett fel lelkemben. Akkor volt az, hogy az eszmevilág nálunk is, mint mindenütt a kontinensen, forrongásba jött, a nemzet ébredezni kezdett, a szépirodalom virágzott és a politikai mozgalom mindenkit magával ragadott, a mág-nások akkor magyarosdottak vissza, a megyei politikusok Kossuth vezerezikkeiből tanulgatták a közjogot, gr. Széchenyi István dörgött Kossuth irányá ellen, gróf Dessewffy Emil s a konzervatívok meg az övé ellen is, a nagy gróf ekkor jósolta meg proféta-szavakkal a forradalmat s a nemzet vesztét, mi pedig reményteljesen néz-tünk egy szebb jövő elé.

Eötvös és Trefort elválhatatlan barátok lévén már akkor is, egy képen rajzoltatták le magokat, melyen Eötvös, házasságának első évében, a boldog szerelmet képviseli, míg Trefort vonásain az epedő szerelem kifejezése ismerhető fel. Nem régen kerültek össze, bár futólag már néhány évvel eelőbb is találkoztak, Trefort azonban csak oroszországi utjából hazatérte után, miön a fővárosban telepedett le, került teljesen Eötvös befolyása alá, mert a különböző mozgalmak vezetői nyereségnek tartották, ha fiatal, szellemes erők közreműködését a haza átalakításának nagy vállalatához megnyerhették. Eötvös felismerte Trefort talentumát s megbarátkozott vele. Eötvös akkor alapította meg irodalmi híret az «Árviz-könyv» által. Névleg ő szerkesztette azt, s ebben jelent meg «Karthausi»-ja. A munka első kötetének czimlapján, a munkatársak hosszu névsorában, mely az akkori szépirodalomnak csaknem minden vezetésesebb művelőjét magában foglalja, nem találkoztunk még a Trefort nevével, csak a harmadik kötetben látjuk meg először, s a negyedikben találjuk oroszországi utja leírását.

Mielőtt az Árvizkönyv befejeztetett volna, beállt az 1840-ik évi pénzválás, melynek a bécsi Gaymüller-ház bukása következtében báró Eötvös Ignác is áldozata lett. Fia, József utálta a perlekedéseket s a prókatori fogásokat, melyeket neki a nagy vagyon töredékeinek megmen-tésére javaslatba hoztak, elhagyta tehát az atyai házat, Trefort lakásába vonult s azóta elválhatatlan barátságban éltek. Együtt adták ki a rövid

Barabás Miklós 1844. évi eredeti rajza után.

BÁRÓ EÖTVÖS JÓZSEF ÉS TREFORT ÁGOST.

életü «Budapesti Szemlét», együtt jártak a kedves öreg Rosty házához, ki nem sokára mindkettőjüknek íjja lett, együtt vettek részt a «Pesti Hírlap» szerkesztésében, midőn Kossuth Heckenastnak felmondott, s ezen nagy lap iránya némileg megváltozott. Nagy hatalommá vált ez Kossuth keze alatt, úgy hogy a kormány minden áron meg akart menekülni tőle, s csakugyan sikerült a hatalmas igazgatót elkedvetleníteni, s lemondásra bírni. Az ellenzék azon időben a megyék autonómiájában látta a szabadelvűség mentő horgonyát. Ebben talála fel azon arkhimedesi pontot, melyről az akkori kormányrendszert meg lehet buktatni, s Kossuth vezérezékkel voltak ennek emeltyüi. Eötvös és néhány barátja, Trefort, Szalay, Lukács Móricz és Csengery más irányt követtek, ők csak a parlamentarizmusban látták a nemzet újraszülésének egyetlen eszközét, s szívesen fogadták Heckenast ajánlatát, hogy a «Pesti Hírlap» szerkesztését vegyék át. Vezetésük alatt az egykori szócsek, melyről folyvást igazgató beszédek hangzottak, bölesekkel tanszékké változott, mely a nemzetet a parlamentarizmus elméletét ismertette meg. Eötvös bölesekkel, még regényeiben is, Trefort nemzetgazdasági tanulmányokkal foglalkozott, így egészítették ki egymást. Így folyt le négy év.

A márciusi napok után Eötvös a vallás- és közoktatási tárczát vette át, Trefort pedig államtitkár lett a kereskedelmi miniszteriumban. Egyikük sem volt forradalmár, s a mint ügyeink válságosabb fordulatot vettek, a két sógor szep-tember vége felé lemondott állásáról, s családjaikkal külföldre menekültek. A m nt visszakerültek, Eötvös folyvást részt vett a politikában. Trefort egy darabig csaba-csüdi jóságán gazdálkodott, s az alföld-fiumei vasutat tervezte.

A kiegyezés után Eötvös ismét átvette a vallás-és közoktatásügyi tárczát, de léngeszfi terveinek kivitele előtt sirba szállt. Egy évvel később Trefort lett barátjának és sógorának utódja s minthogy többet soha kivinni nem akart, mint a mennyit kivinni lehetett, ő lett a magyarországi tanügy megalkotója.

A két barát neve irodalmi s politikai életünkben elválaszthatatlan kapcsolatban marad, s ennyiből az itt bemutatott kép, mely Barabásnak a Trefort családnál egyetlen példányban fennmaradt kézi rajza után készült, e két férfi úgy magán-, mint közéletének is mintegy szimboluma gyanánt vehető.

PULSZKY FERENCZ.

BARÓ WESSELENYI MIKLÓS NAPLÓJA AZ 1838-IKI PESTI ÁRVIZRÓL.

(Vége.)

21-ikén, Szerda. Még úgyban voltam midőn Aurél jött; mondta, hogy tegnap este nem jöhetett, mert rosszul volt; hogy a nádorral a nyugtalanság némely jeleiről — melyeket ő is tapasztalt — szólt s az azt távozató módokról, melyekről mi tegnap beszélünk, miket ő helyesel, és hogy a nádor az általam feltett aláírásí főt igen kevés változtatással megerősítette. A nádor az én írástomat jól ismeri, de azon, úgy látszik, nem akad fenn. Aurél ezek után halott-kisérő pófával előadta, hogy a kir. biztoshoz egy parancs érkezett, mely által megparancsoltatik, hogy nekem semmi dologban befolyásom meg ne engedtessek (influent in exsequendis administrationis ordinarius), mivel ez — ugymond — a parancs, «in moderna N. B. 20. erga regimen ritu admitti non possit;» — és hogy ez nekem szép móddal adassék tudomra.

Midőn a közlés után Aurél ennek köztünk maradását említé, nyíltan megmondta neki, hogy ezen dolog oly furesa, hogy lehetetlen azt

egypár barátimnak meg nem mondanom. Bezeredy Pistának, Bárfaynak, Helmecezynek s Kelemenének el is mondtam. Helmecezynél vártam, míg Aurél az aláírásí ivet elküldte, azt kiigazítván s leiratván, visszaküldöttem. Bezeredyvel a Vadász-kürtben ebédeltem. Ebéd után megint Helmecezyhez. Most találék az árvíz kezdete óta előbb időt Kelemen és Kiss Károlyly személyes dolgaim iránt végezni. Este Kiss Károlyt vezettem be a kaszinóba, mely lassanként ismét népesedni kezd. Prónay Jancsi is a kaszinóban volt.

Aurél oda jött s kihivatván, kért, ne beszélném a reggel közöltet, ez — ugymond — bosszantani fogja a kormányt, ötöt pedig kompromittálja; s mind neki — de mire ő azt kívánja, hogy tekintetet ne fordítsak, — mind Lónyaynak avancementjában kárt teszek, ha beszélek. — Mondtam neki, hogy a szerénytelen praetensiók legszerénytelenebbike, azoknak, kik ellenem ily gyáva bánást s botránkoztató eljárásí következtek el — azon kívánságuk, hogy én irántuk gyöngéd kimérettel legyek s ezen kimérettel celekvésimód szep-lőtlenségének gyanu alá vetésével is gyakoroljam. Én nyíltan teszek mindent, nyíltan léptem föl, midőn a veszélyek dühe multával már nem levén karjaim erejére e szerencsétleneknek szükségük, munkálkodási adóm további köteles fizetését azzal kívántam tenni, hogy a kormány parancsát teljesítim, rendeleteit előmozdítani segítsem, mely ily alkalmossal a szokott administratio minden határait túl haladja s ezen kívül egy egészen új munkát világit át teremt. Természetes, hogy azon szokott administratióknak sem módja, sem személyei nem elegendők; ily alkalmokor szabad vállalkozókra van szükség. Érezvén magamban erőt és tehetséget tenni és sokat tenni, örömet és tehetőséget ez alkalomra a kormány szabad rendelete alá adtam. Ezt nyíltan tettem, s a független férfi teljes készséggel és nyíltan fogadtam és teljesítette a kormány biztosának parancsolatit. Midőntől eltiltatik s midőn a használhatástól és munkálási köteletségének teljesíthetéstől is eltiltatik s ennek következtében kénytelen nemtelen tehetetlenségbe lépni vissza, ezen visszaléptének és visszalépte okának is nyilvánosságban kell lenni. Mondtam neki, hogy ha én a tilalmat senkinek sem beszélem, úgy vagy senki sem gyanítja visszavonulását okát s engem is méltán fog minden kigyonolni, hibáztatni, ezen esetre kötelesesem a valódi okot tudatni; ha pedig kitalálják a valódi okot, úgy elbeszélésem nélkül is tudatni fog a tilalom. Azt is tudtára adtam, hogy rajta s Lónyayn kívül nem csak nekem adták azon tilalmat tudtomra; előbb már látta e parancsot Prónay Albert Lónyaynál. Midőn ma délelőtt Dubroviczkyhoz mentem, megköszönni, hogy ma tartandó kis gyűlésekre meghívtak, de egyszersmind megmondtam, hogy a ma értesemre adottak következtében nem fogok megjelenni, Prónay Albert kimondta, hogy ő azon parancsot még tegnap látta. Mind a mellett megmondtam Aurélnak, hogy iránta viseltető barátságomból s Lónyayt — ki irántam s napokban magát köszönetet érdemlőleg viselte — megteszem, hogy e tárgyról többet senkinek is — ki azt nem tudja — mostanság nem szólok. — Fel is kerestem azokat, kiknek már mondtam s megkértem, ne beszélnek tovább.

22-ikén, Csütörtök. Sternnel és Friedmannal alkudozás foly. Stern nem akarja az általam feltett egyezés azon pontját elfogadni, miszerint ha a gubicsból, miután 5 a 3 ezer mázsát kivesszi, nem marad nekem ezer mázsa, az egész béke meg nem történtek tekintessék. Friedmann is nehézségeket tesz, nem akarja nyilván kifejezve elismerni, hogy ő nem volt kompanista. Azt is proponáltam Sternnek, hogy vegye ő

az egész gubics-mennyiségek 3/4-ét s 1/4 maradjon nekem. Ezután Csapónál voltam, onnan Bezeredyvel Budára Marichoz ebédre. Ott volt Tánzerné, Charlotte s a menyő pár asszony. Budán s a várbán és asszonyi körökben nagyon zengik dícséretemet. Beh kár, hogy ez nem 20 éves koromban történt, minő boldoggá tett volna akkor ezen közhódolat. De bár legalább akkor történek vala, midőn még valamivel többre beszéltem az embek esordát, mint most. Mi örömet okozzon azok hódolása, kiket — néhány kivételt oda nem számítva — csak azért nem utálok, mert még arra sem tartok érdemesnek?

A Casinóban Széchenyi többek előtt beszélt a most teendőkről s igen jól. Sokban egészen összehangzik az én nézeteimmel s némely gondolatommal, mely már régóta van fejemben, p. o. hogy Pestet egy csatornával kellene körül venni. Ő is azt véli, hogy a legfontosabb az erkölcsi felségítés, t. i. azon biztosítás, hogy ily eset többé nem fordul elő, erre gát, Duna-tisztság és regula, főkép a Csepelszigetnél, etc. szükséges; ezeket az országnak kell tenni. A tett kárak orvoslásában a nagyszerűbb és szükséges mód: az építési segedelem s az építésnek szoros felügyelet alá tétele, és ez a városnak s az adakozók által kinevezendőknak legyen kötelességök.

23-ikén, Péntek. Helmecezyhez mentem. Szólim akartam neki, próbálná meg nevetem valamely tudósításába bele tenni, hadd lássuk, a Censsor minő buzgalommal fogja kivonni. Még ele sem kezdettem ezt, midőn az öreg mutatja mai lapját. Elbámultam, hogy nevem s minden miről van meg, nem maradt a rostában. Mit nem tud a megjájtás tenni: még egy Censort is a becsületességig tud porhanyosítani; de jöjjenek csak kissé víz-borzalmakból magukhoz, akkor jöjjön valaki nekik az én nevemmel. Ha csak álmodhatám is, hogy engem ily vastagon, szélesen beleigatnak, megkérem vala Mihályt, hogy előbb közölje velem.

A magasztalt sok adakozásból csak kevés igaz. Eleségszerzés és osztásra sem időm, sem módom nem volt a veszélyóráiban; később pedig nem volt reá szükség. Károlyi Györggyel beszéltem volt, hogy ma 11 órakor jöjjünk a casinóba össze s kezdjük már valahára az aláírásí. Én ezt frtot akartam aláírni s e végre az ezeres bankmóttát már egy pár nap óta magamnál hordoztam. Azért ennyit, mert Kézdi-Vásárhelynek is ennyit adtam volt, s ennyit irtam Kossuth számára is alá s mert ennyit, magamat kissé jól megszorítván, most adhatok.

Széchenyi még tegnap este kért, mennék ma hozzá. Tíz óra után lépek be szobájába, fekvé találok s nagyon rossz színben; az éjjel rosszul s ma reggel — mondja — kinos görese volt. Egy falkát össze-vissza beszél, kormány, ingerültség, sok jó kezdetnek tulság általi elrontása (ein Stuch mit der Mistgabel auf mich), reá is oda fenn haragusznak s haragusznak azért, mit felőlem, engem pártolva mondott; a legszebb vállalatok összeeséssel fenyegetnek, — én annyiban voltam akadály, — oly sok kárt tettem, persze nem rossz szándékból; most etc. etc. Mind ennek következtében felszólítás (mi iránt már Károlyival s talán másokkal is, mondja, szólt): ne vegyék a mostani dolgokban semmi részt. «Vous avez fait votre tâche: hadd már a dolog elrendezését nekünk, vénasszonyoknak. kik azt, mit te, nem tehetjük.» Alá se írjak, vagy legalább igen keveset. «Lásd — ugymond — midőn Erdélyben azon elégett városnak annyit adtál s éppen annyit mint herczeg Ferdinánd: mindenek hiúságnak magyarázták s azt mondták, jobb lenne, fizetné terhes adósságait.» Ha sokan ezt, mások egyebet mondtak, így plus minus se tollunt; de nem azért történtek ezen adás, hogy ezt vagy amazt beszéljék, mind-

egy, bármit beszéltek is. — Az adósságfizetésre nézve felelők Széchenyinek — mondván, — hogy ebben volna igazsága annak, kinek pénzét vagy kamatját eltartóztatam volna ama, vagy más oly színi kiadásaimért, de — habár vannak is adósságaim, de tartozásaim fizetése rendben van s foly, s kívánom, hogy ama gáncsolóknak egyike se legyen rosszabb fináncziális állapotban mint én, ki 8 vagy tízszer több vagyonnal bir, mint a menyői teher nyomja, az tönkre csakugyan nem juthat. Széchenyi továbbá felszólított, hogy különben is a tanácskozáásokban részt ne vegyek, ülésekben meg ne jelenjek, s ne is sokat mutassam itt Pesten magamat, sőt távozzak innen el. Miután ezen kellemetlenségek egész tömegét kitalálta, azon propositióval állott elő, hogy mivel feleséget, ki most Czenkre ment, szeretné, ha ide visszajönné: ha ő betegsége miatt érte nem mehet, menjek én s kísérjem ide.

Valóban midőn valakinek ily kiküszöbölési, ily ebrádon kivételi szolgálatot tennék, nem lenne bátorságom ugyanazon óranegyedben tőle számomra kérni egy sziveséget. A jó István grófnak okoskodásait és következtetéseit, igaz, hogy nem értettem s az én logikámmal nem tudtam feljönni, hogy a jótételeknek mit ártsón, ha én is jót teszek; hogy miért kelljen magamat épen most elvonnom s inkább mint eddig; s miért legyen az én jelenlétem kártévőbb most, midőn a kormány emberei is kijelelnék s dícsőrtésekkel halmoznak, mint eddig, míg nyilván kerültek és üldöztek. Szintoly kevéssé tudtam átlátni, hogy befolyásom s itlételem mit ártsón nekem, ellenben visszavonulásom mit használjon ügyemnek.

Ha Széchenyi nem beteg, úgy nyíltan kimondom neki, hogy elméledesét épületesnek nem találtam s abból legkisebbet sem okultam, s elmondom, hogy mind a haza ügyének, mind nekem semmi sem lehet ártalmasabb, mint ha épen azok, kiket azon úgy és személyem barátjának tartanak, személyemet, mely már amaz ügynek is képviselője, maguk kitaszítják maguk közül. Megmondottam volna ezeket s még sok egyebet, de magam elhatározása csakugyan az lett volna, mi így, — minden észrevételek tétele nélkül — lön, t. i. hogy igenis vissza fogom magamat mindentől vonni s innen is eltávozom, mihielyt a körülmények engedik. Egyébiránt, ha felesége ide kísérné által neki szolgálhatok, örömet teszem s Istenemre örömebb, mint eddig akármikor tettem volna.

Igy mindenfelől nemcsak üldözve, de kitaszítva lenni, így extra omne commercium humanum állítatni s még pedig barátjai által — furesa situatio. De hiszen csak egy lépés az eddigi s már annyira ismert uton. Türesére jó inak kellenek, de azok hál! Istennek vannak.

Csapónál ebédelt. Bezeredy ma reggel haza utazott. Voltam Vay Miklósnál, Teleki Samuénál, Vayek roskadó házokból Telekiékhez költöztek. Szegény Fischernél (a fűredit) felkeresttem, az invalidusoktól egy fogadóba vitettem, nagyon beteg. Este Kelemenékel, — rosszul voltam. . . .

Közi: P. Szathmáry Károly.

PETŐFI MEGKÉRI KAPPEL EMILIÁT.

Heves fellebbanás, — meggondolatlan elhatározás, — gyors kivitel, — bukás, — feledés, — e körül fordul meg ez a történet.

A költőt kedélyhullámszáásával együtt érdekesen vizsgálja meg. A nőnek pedig nemesen szép és okos viselkedésben igazat szolgáltat. A közbecsülésben volt család sértésétől úgy a szándék, mint a kivitel távol állt. A mily váratlanul keletkezett, oly hamar feledve lön akkor, — hisz dícsőségtől ittasodott hős követte azt el — bizony alig beszámítható kedélyállapotban. Így

fogadta őt a nemesen gondolkodó nő, gyengéd mosolyra méltatva s az egész feledésnek szánva.

Feledésnek? Sajnos, hogy mégis nem így történt. Elhunytával felbolygatta azt a sajtó s néhol oly ferde részletezéssel, hogy hiteles eredete alig lenne igazolható.

Az igazságnak s minden benne szereplőnek szolgálatot vélek tehát tenni, ha mint az esetnek egyedül élő tanuja s részben ártatlan okozója is, hozzászólok s elmondom hiven azt, érdekes előzetével együtt, mely nélkül érthetetlen maradna az egész, s elveszteni kiegészítő legszebb arányait.

A sajtóban megjelent egyes közlésekre vonatkozólag megjegyzem, hogy Petőfi az illető nővel soha semmi ismeretségben nem állt. Ezen egyszeri találkozáson kívül soha szót se váltott vele. Ennélfogva közöttük bármily viszony épen nem létezett s annak megkötéséről soha egyik sem álmodott.

Közbeszéd tárgya levén azonban az apának akkor még ritkaságzásba menő vagyonossága, lehet, sőt valószínű, hogy Petőfi a bankár híreinek különben is neszt vevé, vagy, miután házában laktam, tőlem is hallhatta. Hogy azonban Petőfi Lisznyayval vagy bárkivel a bankár leányról mint szerelme tárgyáról beszélt volna, vagy a szellőztetett eset előtt, avagy utána kérésként fellépni szándékában állt volna s e szerint szépszerű kiköszarazása tán bántotta, sőt emésztette volna — sok egyéb állítással együtt mesésbeszédnek mondható. Különben maga az eset úgy, mint a lapokban közölve volt, minden értelem nélkülözne s érdeket is alig keltene. Tudjuk ugyanis, hogy Petőfi a mily gyulekony, szintoly hamar kialvó tüzzel volt szerelem dolgában. Ez egyvel több vagy kevesebb — kit s miért érdekelne? Ujat nem mondana senki. Legfőképp könnyűvérségét, csapodárságát ismételné benne. A szerelem beszövése nélkül viszont nem volna-e fékezetlen szilajságnak bélyegezhető, hogy ismeretlen helyre gyengédtelen követeléssel így berontott? Áldozatul esnék így is, úgy is — mit pedig nem érdemel meg. Tartozó kötelességet mulasztának tehát, ha hallgatásommal a helyzetet nem tisztáznám. Hogy pedig ez elérhető s mindenki által áttekinthető legyen, annak hátterével együtt egész körrajzát meg kell világítanom. E nélkül egy költő érzéki és jellemvilágába szabad bepillantást engedő adatot szalasztanánk el és azon igazság bebizonyítása is mulasztást szenvedne, hogy tettének rugója nem mástól kölcsönzött, hanem mindenben saját hamisítatlan tulajdona volt s tőle magától származott. Valamint életének minden tényében, úgy e kisszerű mozzanatban is életének lehetetlen nem ismerni hű mására.

Általán ismert dolog, hogy Petőfi kedélye s szelleme alapszabán végtelen izgékony volt s a legesekélyebb hatásokra is erős rázkódásokban tört ki. Szép vagy helytelen lehetett az, de markirozott típusát soha se veszté el. Így most se. Előttünk fog ezért állani a pillanatnyi behatások embere a maga átlátszó tisztaságában. Kiengesztelődünk viselkedésével s ő megszabadul azon vádalól, mely fellépésének száraz és egyoldalú előadása mellett érhetné. Szemben vele pedig a nő szelidségével s tapintatos modora és kiváló nyilatkozatával a nőies felfogás és itélet legszebb példáját valósiha meg, még pedig annyival inkább, mert kedélyállapotát meg ismeré. Ennél fogva csakis körrajzai kapcsán állítható elő azon összhang, melyet a két főszereplő megérdemel.

Képzelve magát azon időbe az olvasó, mikor Tóth Gáspár derek iparos költőnkre a Peleskei Nótárius-fele öltözetet szabta s költeményeinek első füzetes kiadása megjelent. Nehát mikor a költő dícsőségének kelő napjánál sütkérezett. Versenyre kelt dalában az ég pascsirtáival. Dícső jövőt látott maga előtt. Keserű multját

feledé. Képlegesen szólva: tenyeren hordá az idő! Boldog volt, mint tán soha. Ez meg is tántorítá, sikerei pedig elkábították. Erre vallott másoktól eltérő öltözete, megjelenése, modora és egész valója. Képzeltető, mennyire feltüntet ama köcsögkalapos, frakkos és bönadrágos világban övön alul érő, körül prémes, kizsinorított, sötétzöld színű mentéjében, hasonló mellénynyel s szűk szabásu nadrágban és csizmában, selyemzsinoros fekete nyakkendővel, alacsony, pörge kalapja mellett lengő kocsagtollával. Bő felöltőjét panyókán vállára terítve, haladt sebes léptekkel, utjában senkit, vagy legalább igen keveset látva meg s ismerve föl. Ily állapotban közöztött be a kora tavasz egyik felmerülő reggelen Pákh Berceihez, ki ez időben K ly ügyvédnél volt alkalmazásban. Ott talált engem is, mindkettőnk felkuszva azon testelő rudak és létrák egyikére, melyek a magas menyezeti és térszobát jóformán betöltötték. Letevén panyókáját, ő is közénk helyezkedett a magasba. Napi eseményekre térünk át. Egyszerre nyílik az ajtó, beküld egy vidéki barna szép menyecske, hátán levő kosarából puha cipőt kínálva. Mint evet ugrik le Petőfi, körül nyakalja s devajkódnál kezd vele. A kelezésébe került asszony szabódása közben ráival: «Ha mégis oly szépet tudna írni az ur, mint az, kinek a verseit az este felolvasta nótárius urunk, akkor tán adnék a szavára valamit, a hol úgy van megírva, hogy — hogyan is csak? — itt gondolkozba esett — s végre felkiált: «a szerelem a szerelem, a szerelem setét verem.» Elkézelhető a közös ámulat s meglepetés. «Lelkem, hisz az én vagyok, a ki ezt írta — mondja lelkesedetten a költő — és ha nem hiszi, nézze — erre felső öltönye belső zsebéből elővesz egy összegöngyölt példányt — nézze, itt van nyomtatva az is a mit a jegyző felolvasott, és hogy ezután is gyönyörködjék benne, vegye, megajándékozom vele. Mondja el otthon, mivel beszélt, kitől kapta. Lássá, én vagyok Petőfi.»

A nő távozott. A költő lelkesültégtől áradó szavakba tört ki, hogy ime a nép megérti, dícsőíti. Helyes uton jár, bármit mondjanak. Mi pedig, hogy sajtóságos helyzetünkől kibontakozunk s elragadtatását némileg fekezzük, a hírvén dícsőítését pénzkérdésre vivők át. «Lám neked könnyű, — mondám, — híres ember létédre megkérhetéd Kappel Emiliát, így aztán mindenképp segítve lenne rajtunk. Kijutna ebből is, abból is.» — Még mindig a sajtóságos jelenet hatása alatt, megindulással vág vissza: «hát miért ne? azt gondolod, nem merem megkérni? Azért is megyek, azonnal megkérem.» És úgy lön. Félíg kikélt arczsal felöltőjét magára veszi s lelkesedése szárnyain elindul kéri utjára. Olybá vette, mintha komoly dolog előtt állana. Mi pedig utravalól kikötöttük, hogy visszajövet széna vagy szalma legyen beköszöntő jelszava. Szót fogadott. Körülbelül egy óra elteltével derült arczsal, mosolyogva beállit s eget rázó hatókra ezt válaszolja: «Pajtás, bizony még se széna, se szalma. No de halljátok, hogyan volt.» Teljesen kicserél emberként jött vissza. Kedve sziporkázott, kedélye világott, dícsőség-álmái elpárologtak, hírvével nem bajlódott. A vig és kedves cimzóra erőt vett az ambiziozus költőn s mint olyan, következőkép adta elő mai elményét:

«Bejelentésemre az anya leányával együtt a szalonban fogadott, ki, midőn németül bemutatam magamat — hírből se ismert s nagy zavarba jött. Szokatlan látogatásomat s ismeretlen lételem valószínűleg nem tudta mire vélni s csak leányának válaszla: «Van szerencsem hírből ismerni» — halljátok nyomorultak? — vágott közbe az elbeszélő s nyomatékka ismétlé ugyanazt — segített anyja kényelmetlen helyzetén. Ebből kibontakozva, azon kérdésre, hogy minek köszönheti e szerencsét, határozottan azt adám válaszul, hogy óhajtanék leányával megismerkedni. — Ha látátok volna mint pirult el az ártatlan teremés és pillanatban! — És lehetőleg hajlamát kinyerve, őt nőül venni. A váratlan fölvilágosítás most mindkettőt oly zavarba ejté, hogy megessett a szívem rajtuk. A jó anyának többé szavát se vehetém. Az okos leány azonban magához térvén, fülig elpirultan, szép magyarsággal — mi az időben előkelő polgárokna ritka volt — adja válaszul, hogy bármennyire megiszitelve érzi is magát látogatásom által, mégis atyja tudta és beleegyezése nélkül senkit nem fogadhatnak és ez okon kérne, hogy keresném azt fel büroájában s adám elő neki

óhajtásomat. Erre elbucuztam s mentem kimért utamra azon üvegszekrényig, melyben a tisztos öreg hivatalos helyiségeinek végső részében intéző házi teendőit, a megelőző szobákat segédei foglalván el. Köszöntésemre megemlé arany bojtos bársony sapkáját s kérdé németül, hogy mivel szolgálhat? — Gondolám, ha óhajtásomat kiszolgálja, jót tenne velem. — Kérdésére megnevezem magamat, szintén németül. Képzelték, — majd a mennykő csapott belém — mit kellett hallanom! — «Nincs szerencsém az urat ismerni» — ejté ki előzékeny mosolygással s végig nézett, várva válaszomat. Hivatkozom ekkor magyar költő voltomra. Újra ismeretségének hiányával mentegeti magát, kérdezve egyúttal, hogy mi jártnak tulajdonítsa ezt a kiváló szerencsét? Elmondám előtte, komoly arcot vágva — így ni (és mutatá, mily keményen megállta helyét) — utam célját és elhatározásomat. Simára borotvált arczán mosolya daczára meglátszott az okozott zavar. Rövid gondolkodás után feleli: «Uram, én minden mivelt és tisztességes fiatal embert szívesen látok házámmal és így önnel se tennék kivételt, de megkívánom, hogy mind-egyik, ki küszöbömöt átlépi, valamely ismerősöm által legyen bemutatva. Így ezt öntől is, uram, legyen szabad követelnem. A többi aztán isten kezében van. Frről most többet nem beszélhetünk.»

Az öreg úr válaszáat mi is helyeslünkkel kísértük. Ő a rideg szabályok mesterét látta benne s állítását azzal támogató, hogy az ily rideg számolónak — pedig dehogy volt az a jó lelkű öreg, hisz sok élő ismerőse tudhatja — még szíve helyén is kétszerkettő van. — «Lehet — felelünk — de válasza helyes és egészen a tárgyhoz illő s helyzetszerű volt.» Hogy kíváncsiságunkat mielőbb kielégítse, végső kibontakozását kérdezők s erre vonatkozó nyilatkozatát. «Válaszom, — felelé — rövid, de határozott volt. — «Uram, én mindent ott szoktam kezdeni, a hol más ember végez» — mondám neki fejhajtv s távozámm. És most itt vagyok. Láthatjátok, hogy nincs kosár a hátamon.»

Ezen keretben játszódtott le ez a különböző eltérésekkel megirt ártatlan kaland, szereplőim mitsem hagyván tarka színénél egyebet.

A költőt elragadá dícsőítésének árja és sorodta tiltott táj felé. Akárhányszor megtörtént vele más-más kiadásban.

A nő szende alakját beragyogá nőiségének bája.

A munkában megöszült tisztos apa jogos terén emberül megállott.

Mi pedig mindannyian egygyel többet álmodánk — azt azonban soha messziről se gondolám, hogy nekem kelljen ezt felöletetek megírnom, ti «hősei egy más időnek», bár igaz a bárd költőként, hogy: «Kedves az elmúlt idő regéje. Hasonlít a vadleti ormok csendjében ragyogó reggeli harmathoz, midőn oldalára fényesen süt a nap s a völgynek sima tava kék színben festi a tájt.»

Dr. Sass István.

DEÁK FERENCZ ÉS A KIEGYZEZÉS.

1861—1866.

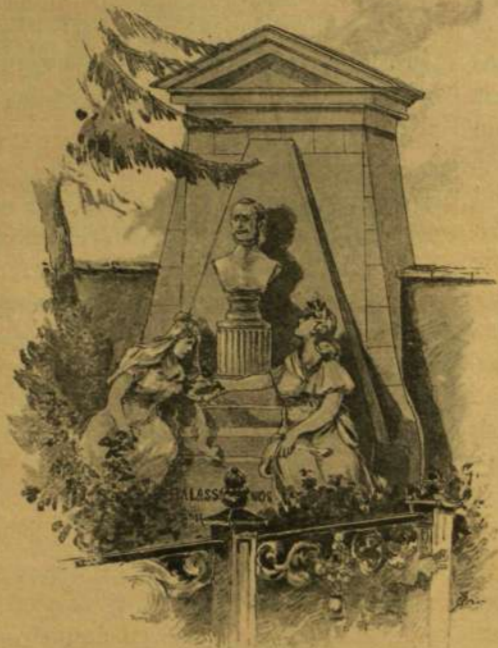
II. A provizóriumok és a kiegyezés.

Az 1861-iki országgyűlés rideg berekesztésére katonai provizórium következett, melylyel a közrend és vagyon elleni kihágások katonai törvényszékek elé utasítottak, a helytartótanács hatásköre megszorított s a törvényhatóságok felfüggesztettek. Magyarország helytartója gróf Pálffy Mór lett.

Az országra megint az a nyomott politikai csend nehezült, melyben a közélet lüktetése alig vala folismerhető.

1862 végén azonban az uralkodó fölhipta gróf Apponyi országbíró, hogy a kiegyezés módzatai iránt terjeszsen emlékiratot eléje, a mit ez Mailáth György tárnokmester, b. Sennyey Pál és Ürményi József közreműködésével s a kancellár tudtával el is készített. Ez emlékiratban hangsúlyozva volt az egyenjogú dualizmus, formálva a közösöknek elismerendő ügyek, megjelölve a jogilag fennálló törvényeken teendő módosítások, de fontartva az alaki jogfolytonos-

* Lovely are the tales of other times. They are like the calm dew of the morning on the hill of roses, when the sun is faint on its sides and the lake is settled and blue in the vale. Ossian-Fingal. B. III.

Dr. BALASSA JÁNOS SIRBOLTJA.

JÓKAINÉ SIREMLÉKE.

BAJZA JÓZSEF SIREMLÉKE.

VOLKMAN RÓBERT SIREMLÉKE.

SZÜLEINÉ SIREMLÉKE.

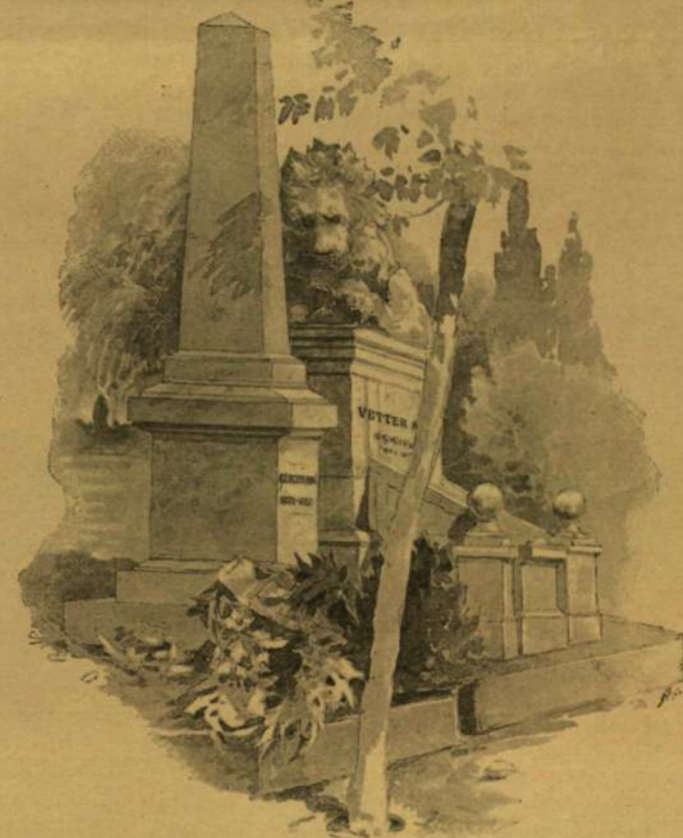
HALMI FERENCZ SIREMLÉKE.

A KEREPESEI MÁTÉ SIREMLÉKE.

EGRESSY BÉNI SIREMLÉKE.

CSENGERY ANTAL ÉS VETTER TÁBORNOK SIREMLÉKE.

TÓTH KÁLMÁN SIREMLÉKE.

ság, a területi épség visszaállítása, a magyar miniszterium kinevezése, mint a kiegyezésnek elengedhetetlen feltételei.

1863 elején nyújtották át ő felségének a titokban tartott, Deákkal azonban teljes szövegében közölt emlékiratot, de a szerzőknek csakhamar tudokra adatott, hogy eszméik el nem fogadhatók. S midőn az országgyűlés tagjainak arczképeit Deák Ferencznek átnyújtó küldöttségben számos konzervatív államférfi között gr. Apponyi is megjelent, az országbíró, kit a törvénykezés helyreállított önállóságának a bécsi kormány által többször megkísérelt sikertelen közvetítése különben is elkedvetlenített, a diadalmas bécsi körök állásában megingattak, s ápril 3-án értésére lón adva, hogy már előbb benyújtott, de eddig figyelembe nem vett lemondását most már elfogadják.

1864-ben Schmerling államminiszter több rendszabályt tervezvén Magyarországon életbe léptetni, ápril 22-én Forgách helyébe Zichy Hermann grófot nevezték ki kancellárnak, a ki a bécsi polgármester lakomáján határozottan a magyaroknak a Reichsráthba lépése mellett nyilatkozott.

A hazafiasabb konzervatívok azonban nem hagyták föl a kiegyezés előkészítési kísérleteivel s a «Pesti Napló» hatalmasan dolgozott Deák eszméinek propagálásán, többször közölvén több magától származó nyilatkozatokat vagy sugalmazására irt ezikkeket.

E közben még váratlan helyről is érkezett szövetségeseik, gróf Esterházy Mór miniszter és gróf Pálffy Mór helytartó is a Schmerling megbuktatásán fáradoztak, míg ellenben gr. Zichy Hermann magyar és gr. Nádasdy Ferencz erdélyi kancellár föltétlenül hódoltak az államminiszter akaratának. Ez természetesen surlódásra vezetett s a kormányférfiak állását ingadozóvá tette.

1865-ben jelent meg Deák Ferencznek hatalmas replikája Lustkanál Venczelnek a magyar közjogról irt munkájára, mely általános feltűnést keltett, a hol csak államjoggal foglalkoznak s természetesen támadásokat is vont magára az osztrák álláspontot védelmezők részéről, de a melyeket a «Pesti Napló», — Deákkal a háta mögött — diadalmasan visszavert.

Mind e polemikának megvolt az a hasznuk, hogy ott is foglalkozni kezdtek a magyar közjoggal, a hol eddig egyoldalú információk után indultak.

Schmerling helyzete, a ki makacsul ragaszkodott azon nézetéhez, hogy a «februári alkotmány revíziójáról szó nem lehet, míg a magyarok a birodalmi tanácsban részt nem vesznek», egyre tarthatlanabb lett. A birodalmi tanács ismételve fejezte ki sajnálkozását a fölött, hogy a birodalom egy nagy részében ma sincs még alkotmány, sürgette a magyar országgyűlés összehívását s a pénzügyi bizottság óriási törléseket tett a hadügyi budgeten. Így 17 és 1/4 milliót törölt a hadügyi, 2.400.000-ot a tengerészeti költségvetésből. Márczius 31-én Kaiserfeld oly heves támadást intézett Schmerling politikája ellen s a bonyodalmakból kibontakozásnak a magyarok kielégítését oly első rendű feltételül mutatta ki, hogy a kormány bukása már csak igen rövid idő kérdésének látszott.

Ekkor jelent meg, ápril 16-án, a «Pesti Napló»-ban Deák híres husvéti ezikke, melyben történeti példákkal mutatja ki, hogy az uralkodó országai között minden bajoknak mindig a korona elfogult és szűkkeblű tanácsosai voltak az okai s mindig az uralkodók jóakarata volt az, mely a bajoknak véget vetett. A ezikk, mely a «Botschafter» című lapnak adott válasza szerény mezebe volt öltöztetve, valósággal úgy tűnt föl, mint a nemzet részéről a tanácsosok feje fölött egyenesen az uralkodó személye felé nyújtott békülék. S így fogták ezt föl a legfelsőbb körökben is. Egy magyar báró bemutatva a ezikket ő felségének, ki nem titkolta örömet, a midőn megtudta, hogy e ezikk a Deák tollából származik. Ez egyszerű közlemény oly magvát hintette el a nemzet és uralkodó közti bizalomnak, mely többé nem volt kiirtható.

Az uralkodó ápril 30-án minden katonai kíséret nélkül megjelent a pozsonyi löversenyen s június elején Pesten az országos gazdasági kiállításán, közvetlen érintkezést hozván ekként létre maga és a nemzet vezérei között. Közben megjelentek az Apponyiék által szerkesztett «Debatte»-ban a vezérének Deákot ismerő párt bé-

külsi programjának pontjai, melyeket maga Deák hagyott jóvá s egyezett bele közlésükbe. Itt már a közös ügyek mikénti kezelése is volt némi tájékoztatás, melylyel azonban gróf Andrássy Gyula nem értettegyet, külön tervezetet dolgozott ki, melyben az állami önállóság még a közösügyek tárgyalási módjánál is teljes kifejezésre jusszon, úgy, hogy a kiküldött delegációk még pusztá szavazás czéljából se tartassanak együttes ülést, hanem kölcsönös üzenetváltások által hozzák létre a megegyezést, mely bizonynyal minden alkalommal létre is fog jönni, tekintettel arra, hogy meg nem egyezés esetében az uralkodó szava döntene.

Deák több el is fogadta az Andrássy tervezetét, de azt a javaslatot, hogy a két delegáció még közös szavazásra se legyen egyesíthető, határozottan visszautasította.

Ő felsége végre 1865 június 8-án helyreállította a helytartótanács előbbi hatáskörét, megszüntette a katonai törvényhatóságokat, 26-án pedig kinevezte Mailáth Györgyöt kancellárnak, mire Scherling beadta lemondását s jul. 7-ikén végleg el is bocsátottát. Államminiszter az örökös tartományokban Belcredi lett, Magyarország főtartományában pedig b. Sennyey Pál, a helytartótanács alelnöke Bartal György.

Szeptemberben Mailáth kancellár személyesen látogatta meg Deákot Pusztá-Szent-Lászlón, a mi által megerősítvén a hitet a kiegyezés alkudozások komolyságában, annyira megnyerte a kormány részére a közvéleményt, hogy báró Eötvös József gr. Andrássy Gyulához a Sváb-hegyről írott leveleiben keserűen panaszkodik a szerinte teljesen indokolatlan nagy bizalom miatt, melylyel a saját a konzervatívek kormányát elhalmozza, kik mindenek előtt csak hivatalokat akarnak, épügy, mint a határozat pártiak elszakadást, s kettejük között csak az a párt veszt, mely a nemzet önállóságának megóvásával becsületet kiegyezést akar.

Szeptember 17-én ő felsége összehívta az országgyűlést december 10-ikére Pestre s a választások iránt a törvényhatóságokat utasította s 20-iki manifestumában a februári alkotmányt felfüggesztette. Horvátország gyűlést felszólította, hogy a magyar országgyűlésen képviseltetéséről gondoskodjék, a szebeni országgyűlést foloszlata, az unió-törvény revideálására új gyűlést hívott volt össze Kolozsvárra, de mely országgyűlés magát erre illetékellenek jelentvén ki, azt a királyi leirat elnapolta s a pesti országgyűlésre leendő képviselőválasztást elrendelte.

Deák december 8-án és 10-ikén előadván a közel jövőben teendő iránti véleményét, azon igyekezett, hogy miután a volt határozatiak is hozzájok simulnak, ne alakítsanak külön Deákkört, hanem követi kaszinót, mely minden képviselőnek gyűlő- és társalgó-helye lehessen, s hatalmasan argumentált ez eszme mellett. S csakugyan vegyest iratkozta a kaszinó könyvébe mindazok, a kik korábban különböző pártokat vagy árnyalatokat képviseltek. Decz. 12-én mintegy 300 képviselő tartott értekezletet, melyen elhatározták, hogy udvariaságból ő felsége fogadására a királyi várpalotába mennek. Deák többmagával s a pesti polgárokkal a vasuti indóháznál várta ő felségét, a ki megállott Deák előtt s szívélyesen köszöntötte. A trónbeszéd napján, decz. 14-iken, az A. és B. betűvel kezdődő név képviselők között Deákot, Eötvöst, Somssichot, Csengeryt, Lónyayt ebédre hívatta, Deákkal, Eötvössel, Andrássyval jó ideig beszélgetett.

Egységes párttal nyílt tehát meg az 1865-iki országgyűlés. De már előre sejthető volt a különböző árnyalatoknak külön sorakozása, melyeket Podmaniczky Frigyes következőkép osztályoz: «Naplótörődekéi»-ben: Apponyi alatt szélsőjobb 21 tag, Deák alatt jobbközép 180, Ghiczzy, Tisza, Nyáry alatt balközép 94, Kállay és Böszörményi vezérlete alatt szélsőbal 20. Összesen 315 tag; a többi sehová sem tartozik.

A képviselőház a trónbeszédre adandó választóirat kidolgozására 30 tagú bizottságot választott, mely Andrássy Gyula elnöke alatt tartá tanácskozásait. Ezekről Kónyi könyve Lónyay Menyhértnek töredékes folyóirata nyomán közöl értékes és sok tekintetben személyekre és viszonyokra egyaránt fölötté jellemző közléseket. A tanácskozások eredménye Deák választóirati javaslatának elfogadása lett, mely a febr. 8-iki ülésben terjesztett a képviselőház elé s 15-iken indult meg fölötté az általános vita, mely leleplezte a pártok valódi állását s külön választá a

Deák-párttól egyfelől a konzervatívokat, másfelől a volt határozati pártiakat. A részletes vita kezdetével Bartal György beszéde tett nagy hatást, a kiegyezésnek egész pozitív programját fejtvé föl, míg a Deák-párt a negatív terén vesztegelt, követelvén az alkotmány helyreállítását. Deák is figyelemreméltónak mondta Bartal beszédét, de február 26-iki beszédében hozzá tette, hogy gyakorlati jelentősége csak úgy lenne, ha azokat, a miket mondott, felelős miniszter mondta volna s az ország tudná, hogy itt a kormány álláspontjával van dolga.

Érdekes, a mit a fölirati vita alkalmából Gorové István Kónyi által sokszor idézett érdekes naplóiban följegyez.

«Azóta, hogy a h. Andrássy Gyulát választotta alelnökének, — írja Gorove — Deák után a képviselők közt ő emelkedett a legnagyobb jelentőségre. Andrássy szeretik a képviselők megnyerő modora, élénk, jót értelemű, genialis előetei, találó hasonlatai miatt. Én, ki őt az emigráció hét éves iskolájából ismerem, azonfelül úgy találom, hogy a legnehezebb kérdések megoldásában a legelső képes a kulcsot megadni. Van teremő esze és alkotásai vázlatát a legtestesebb és legfogadhatóbb formában állítja elő; de azután analízist, részletezni nem mindig képes, s nem egyszer akad fenn a megfajtással, midőn egy-egy részlet a koncepció egészével ellentétben állónak mutatkozik. Ezek elében tömördek új gondolatai van s teljes európai műveltséggel bír, noha olvasságsága nincs elegendő. Genialitása azonban pótolja fogatkozását. El is ismerik őt mindenfelől kitünőségnek. Februárban mondott beszéde sok tekintetben volt nevezetes; fordult elő azonban benne néhány tétele, jelesül: hogy az osztrák birodalomnak a békét köldülnia kellett, holott parancsolnia kellett volna, s hogy az utolsó idők kormányterfiai a birodalmat harmadrendű hatalommá süllyesztették, melyek a budai várpalotában nagy bosszúságot kellettek. Budai hírek szerint Andrássy állása ott fokozódni vált. E hírek benyomás alatt mondtam én Andrássy-nak ma a következőket: «Hogy Deák és pártunk a császárnál acceptus legyen, az legnagyobb részben a te egyéniséged utján érhető el, s így reánk nézve nem lehet közömbös, hogy milyen a te állásod az udvarnál; beszéded ott nem tett jó benyomást; ezt helyre kell hozni. Miként? azt a te ügyeséged fogja a legjobban eltalálni.»

Azért is mondtam neki ezeket, mert tudtam, hogy beszéde rossz hatása dacára Andrássy a holnapi udvari estélyre meghívta, s valószínű, hogy a császár fog vele beszélni, vagy a törést avval fogja kimutatni, hogy őt elkerül.

Följegyeztem még ide, mit a császárné Andrássy-nak nem régen mondtott: «En önnel biza-masban beszélék s megmondom, mit nem mindenkinek mondanék meg: lássa, ha a császár dolgai Olaszországban rosszul mennek, ez nekem nagyon fáj; de ha Magyarországon mennek dolgai rosszul, ez engem megöl.» Mennyire szeretheti e nemzetet, a kinek lelkében ily nyilatkozatok fogamzanak meg.

Február 26-áról írja ugyancsak Gorove. A tegnapi udvari estélyről keringő hírok képezik a mai nap eseményét. Mindenfelől beszélék, hogy a császár 20—25 kevésk konverzált Andrássyval. «Lelki győnyörűség volt ez nézni», mondotta nekem a meghívottak egyike. Hihető, hogy a benyomás, melyet az Andrássyval folytatott beszélgetés a császárra tett, nem volt kedvező Apponyi állására. Apponyi később panaszkodott is, hogy hiába állította föl embereit, a császár velők még csak nem is szóltott. A császár ez után, a mint egy chassé crois-ban találkozott a császárnéval, mondtott neki valamit, s ekkor a császárné Andrássyhoz, a császár pedig Andrássyhoz fordultak.

Ezekből kitünik, hogy alig volt való az a sok monda, mit Andrássy képviselőházi beszédének rossz hatásáról terjesztettek, vagy ha igaz volt, a helyzet megváltozott, s ez az ügyre nézve annál kedvezőbb.

Andrássy a beszélgetés fő momentumait ily formán adta nekem elő:

Meglátva a császár engem, nyájasan közeledett felém s így szólított meg: «Hallottam, hogy betegeskedett és örömmel látom, hogy most már egészen jól van.» Ő felsége kegyessége következtében neki bátorodva, megkezdtem a szót (tehát megtörve az udvari szokást): «Olvasta Felsőged Deák beszédét?», «Igen, olvastam; nem mondom, hogy nincs benne közleledés; de mégis azt találom, hogy sokat vett fel a baloldal nézeteiből.» «Bocsásson meg Felsőged, de ha valaha volt beszéd, mely békére vezethetett, bizonyára ez a beszéd az.» Azután hosszasan fejtegette a beszédet s feltüntetete azon részleteit, a melyek kétségtelen bizonyítékai a békülékeny hajlamnak és a kiegyezés létrejötté lehetőségeinek. «Nem mondom az ellenkezőt; elismerem, hogy erre van benne ajtócsák, de csak ajtócsák!» «Kapnk, Felsőged Uram.» S azután újra fejtegette a kibékülésre vezető passzusokat. «Ilyen hangulatban — folytatta a császárhoz szólva Andrássy — vagyunk mi mindnyájan s ezt az országgyűlés további folyamata ki fogja tüntetni. A kérdéseknék érdemleges tárgya-

lása bizonyítja ezt majd be a legjobban, s látni fogja Felsőged, hogy mi nem Rotteck és Welcker-féle teoriák, de az élet szükségéi után indulunk.» «No, — felelé a császár, — pedig a képviselőház vitái közben igen sokszor kiserítettett Rotteck és Welcker szelleme.» Andrássy a képviselőházban tartott beszédre ezeltől felvél ő felsége ezen megjegyzéseit, reit azt felelé: «Engedjen meg Felsőged, én talán sok szemrehányást érdemlek meg, de ez ellen védekeznem kell, mert hogy a teoriáktól vezettettém magamat, ezt a vádat nem érdemlem meg.»

Az országgyűlés föliratát 36 tagú küldöttség nyújtotta át ő felségének, ki azt oly modorban s az általa ajánlott kivételi mozatokat iránti aggodalmak fölött kifejezett sajnálattal fogadta, hogy szavára senki nem éljenzett, s a képviselők megajtották magokat, némán távoztak. Az előszóban mindenki ruháját vette, egy hang nem hallatszott, még a lépeőnk sem. Mindenki előjártta kocsiját, sietett abba beleülni, s nem törőve társaival, eltávoztott. Ily általános volt a visszatetszés.

Fogja-e még Deák ily körülmények között a proponálni a közösügyek tárgyalását? mindenki azon tündökött. Két nap mulva megjött a válasz. Deák indítványt tett a közösügyek iránti javaslat kidolgozására választan 16 bizottságot kiküldésé iránt s 65 tagot ajánlott. A ház 67-et állapított meg. «Ez csak Deák hatalma által történhetett, — írja Gorove, — mert a ház jelen hangulatában, bárki tette volna az indítványt, az okvetlenül megtámadtatik s nem lehetetlen, hogy elejtetik.»

Az uralkodó leiratára még egy választóiratot fogadott el a ház szintén a Deák Ferencz tollából. E második fölirat hangja rendkívül szíves s a nemzet komor hangulatát legkevésbé nem leplező, bár méltóságos, teljesen a kir. fölirat imperatori tenorjának megfelelő. Felolvasása után egyhangulag fogadta el a ház s utána, némi vitával, a förendi ház.

Márczius 26-án a képviselőház a közösügyek tárgyalására hivatott bizottság kiküldésé iránt határozott, s aztán meg is kezdé tanácskozásait, melyeknek folyásáról szintén Lónyay följegyzései nyujtanak érdekes adatokat.

E közben mind fenyegetőbbé vált a Poroszországgal kitörendő háboru s megfontolásra tárgya lón, mi történjék az országgyűléssel háboru esetén? Együtt maradjon-e, vagy elnapoltassék a békekötéség? Hosszas tanácskozások után az a nézet győzött, hogy elnapoltassék, de az ideig a hatvanhetes bizottság igekezett minden áron készen lenni javaslatával, hogy a mint az országgyűlés működésének kézzel fogható eredménye egy felöl az uralkodónak, más felöl a nemzetnek tudomására hozhatassék.

A 67-es bizottság 15-ös albizottságot küldött ki kebeléből a javaslat elkészítésére. Ez május 5-iken kezdte meg tanácskozásait s jun. 23-ára készült el tervezetével, melyet a 67-es bizottságnak bemutatott. A balközépi tagok külön véleményt terjesztettek a bizottság elé, mely azonban amaz fogadta el, mint a ház elé terjesztendőt.

E közben kitört a háboru. Ő felsége június 24-iken kelt leiratával tudatta ezt a képviselőházzal, az országgyűlést ugyanakkor elnapoltának nyilvánítván.

Idáig terjednek Kónyi Manó könyvének adatai, melyek e korszak eseményeinek belső keletkeztésére oly világot vetnek, a minő eddig még nem állott a történetírő rendelkezésére. A szorgalmas és lelkiismeretes gyűjtő mindent fölkarotni s értékesíteni igyekezett, a mi a kiegyezés történetének megértésére, különösen Deákkal összefüggésben, becses és közérdekű, s ez igyekezete oly mértékben sikerült, hogy méltán éri fáradozásáért az az általános elismerés, melyben minden oldalról részestül.

FEJEDELMŪ UTÁZÁSOK.

Hogy a czimül írt tárgyról ma már egész kis monografia írható, az az ujabbrak vivmányra, közlekedési eszközeink fejlett költékével, diplomáciai és politikai viszonyainak messze elágazásával, s a civilizáció önszertényű szűkségeivel, melyek alól még a koronás fők sem képeznek kivételt. Hajdan, sőt egy-két száz évvel is ez előtt, uralkodók csak is háboru ügyekben utazgattak nagyobb távolokra, ha alkalmas helyen kellett az ellenségek fölkeresni s megverni, vagy legfeljebb ifjúkori tanulmányok

és tapasztalások hozzászólás végett. Így utazott Nagy Péter czár Hollandiába, hogy a hajóépítést megtanulja, így I. Pál czár Franciaországba, hogy a haditudományokat elsajátítsa. De politikai utazásokra alig volt példa. XIV. Lajos soha el sem hagyta Versaillest, hogy idegen udvaroknál keressen szövetségeseket, s II. Károly, miután visszatért Angliából, soha többé át nem lepte a calais-i csatornát és Napoleon is csak háborus célokból kereste fel Európa más fővárosát.

Most ha egy fiatal császár, mint II. Vilmos, elfoglalja apai trónját, első dolga fölkeresni uralkodótársait a kontinens legtovábbi pontjain, hogy bemutassa magat nekik s értekezze velök a nagy nemzetközi kérdésekben követendő hajtották magokat, némán távoztak. Az előszóban mindenki ruháját vette, egy hang nem hallatszott, még a lépeőnk sem. Mindenki előjártta kocsiját, sietett abba beleülni, s nem törőve társaival, eltávoztott. Ily általános volt a visszatetszés.

Fogja-e még Deák ily körülmények között a proponálni a közösügyek tárgyalását? mindenki azon tündökött. Két nap mulva megjött a válasz. Deák indítványt tett a közösügyek iránti javaslat kidolgozására választan 16 bizottságot kiküldésé iránt s 65 tagot ajánlott. A ház 67-et állapított meg. «Ez csak Deák hatalma által történhetett, — írja Gorove, — mert a ház jelen hangulatában, bárki tette volna az indítványt, az okvetlenül megtámadtatik s nem lehetetlen, hogy elejtetik.»

Az uralkodó leiratára még egy választóiratot fogadott el a ház szintén a Deák Ferencz tollából. E második fölirat hangja rendkívül szíves s a nemzet komor hangulatát legkevésbé nem leplező, bár méltóságos, teljesen a kir. fölirat imperatori tenorjának megfelelő. Felolvasása után egyhangulag fogadta el a ház s utána, némi vitával, a förendi ház.

Márczius 26-án a képviselőház a közösügyek tárgyalására hivatott bizottság kiküldésé iránt határozott, s aztán meg is kezdé tanácskozásait, melyeknek folyásáról szintén Lónyay följegyzései nyujtanak érdekes adatokat.

E közben mind fenyegetőbbé vált a Poroszországgal kitörendő háboru s megfontolásra tárgya lón, mi történjék az országgyűléssel háboru esetén? Együtt maradjon-e, vagy elnapoltassék a békekötéség? Hosszas tanácskozások után az a nézet győzött, hogy elnapoltassék, de az ideig a hatvanhetes bizottság igekezett minden áron készen lenni javaslatával, hogy a mint az országgyűlés működésének kézzel fogható eredménye egy felöl az uralkodónak, más felöl a nemzetnek tudomására hozhatassék.

A 67-es bizottság 15-ös albizottságot küldött ki kebeléből a javaslat elkészítésére. Ez május 5-iken kezdte meg tanácskozásait s jun. 23-ára készült el tervezetével, melyet a 67-es bizottságnak bemutatott. A balközépi tagok külön véleményt terjesztettek a bizottság elé, mely azonban amaz fogadta el, mint a ház elé terjesztendőt.

E közben kitört a háboru. Ő felsége június 24-iken kelt leiratával tudatta ezt a képviselőházzal, az országgyűlést ugyanakkor elnapoltának nyilvánítván.

Idáig terjednek Kónyi Manó könyvének adatai, melyek e korszak eseményeinek belső keletkeztésére oly világot vetnek, a minő eddig még nem állott a történetírő rendelkezésére. A szorgalmas és lelkiismeretes gyűjtő mindent fölkarotni s értékesíteni igyekezett, a mi a kiegyezés történetének megértésére, különösen Deákkal összefüggésben, becses és közérdekű, s ez igyekezete oly mértékben sikerült, hogy méltán éri fáradozásáért az az általános elismerés, melyben minden oldalról részestül.

lege volt pedig most Vilmos császár utazásának is, és ilyen volt elhalt atyjának, mikor még mint trónörökös pár év előtt Spanyolországot kereste fel. Bármily messze esők és látszólag összefüggés nélküliek is ez utazások, a diplomácia titkos útjainak ismerője nem fog tévedni azok benső kapcsolatában és közös céljában, hogy szövetségét hozzanak létre az ellen a veszély ellen, mely Európa békéjét Franciaország részéről állandón fenyegeti.

E szempontból véve fel a dolgot, az utóbbi évek minden nevezetesebb fejedelmi utazásának megvan az a jellege, hogy egy-egy eszmejét fejezi ki annak a benső szövetségnek, mely a népeket és uralkodókat együttes érdekeikben szorosabba fűzi össze, kezdve Frigyes császár, illetőleg akkor még trónörökös madridi látogatásán, s befejeve Vilmos császár római látogatásán.

A német-spanyol szövetség, mely Frigyes trónörökös madridi útjának eredménye, magával hozza például, hogy Franciaország nem vonulhat fel teljes hadseregével keleti határainra, hanem jelentékeny csapatokat kell, hogy elnyugaton hátrahagyjon. De még fontosabb Németországra nézve Olaszország szövetsége. Olaszország voltakepen terepviszonyainál fogva csupán saját határainak védelmére volna utalva, nem pedig a védelem porosz mintájára, mely az offenziva erőlyes megragadásában áll, be az ellenséges területre. Csakhogy egy ilyen passzív szerep nem sokat használhatna. Épen azért Moltke, az olasz csapatvezérekkel folytatott tárgyalásai közben, határozottan át köttötte ki a véd- és daczszövetség alapföltételeit, hogy Olaszország a Francia- és Németország közt történt hadizenet utánazonnal, legalább 100 ezer emberrel Lyon felé nyomuljon. E hatalmas erőd ostroma lenne az olasz haderő fölfeledata, melylyel a francia erő jelentékeny részét lekötne s ezt a megállapodást pecsételte meg minden valószínűség szerint most Vilmos császár látogatása is.

Ha még hozzá vesszük azt a legújabbban ugyan már kevésbé valószínűvé vált akciózt, melyet esetleg Anglia részint az ellenséges kikötők blokirolásával, s tengeri kereskedésök lehetetlenné tételével fejthet ki, ezzel eléggé ellensúlyozottan tarthatjuk Németország részéről a francia támadást. Mert Belgium és Svájc, mint semleges államok, csak annyiban jöhetnek tekintetbe, a mennyiben a francia-német háboru színvételének oldalában valóban képekek-e érdítések, és határaikon csapatfelállítások által semlegességüket megóvni, vagy pedig nem. Igaz, hogy ennek a körülménynek nagy befolyása van a német haderő felállítására. De minél számosabbak a jelek, hogy Franciaország ezt a semlegességét háboru esetében aligha fogja respektálni, annál több ok van arra, hogy Németország idején gondoskodjék annak fenntartásáról.

Áttekintve tehát az európai helyzet újabb alakulásait, el lehet mondani, hogy egész Közép-Európa, az északi tengertől Szciciliáig, a Vögéztől a Visztuláig és Fekete-Tengerig a béke fenntartására lépett szövetségbe, nem is emlíve a távolabbi országokat. Olyan hatalmas békeszövetség ez, a minőhöz hasonlóna nem volt még példa a világtörténelemben, és nem tudozunk, ha azt mondjuk, hogy a béke e hatalmas művét is a fejedelmi utazások teremtték meg. N. N.

A DANNEBROG-LOVAG.
Boyesen elbeszélése. (Folytatás.)
Kissé északra Lincoln-Parktól Pfeifer urnak gyönyörű kis nyári laka volt a tengerparton, hol idylli nyugalomban töltötte a nyári hónapokat, és szenvedélyes érdeklődéssel adta magát európai szöflőfajok művelésére. Ide tértem be egy szombaton, június közepén, az esti órákban, a tulajdonos egy vasnapra szóló meghívásának engedelmességre. Meghuztam a csónegyötűt s Pfeifer ur után kérdézősködtem. A cseléd tudtoma adta, hogy ép váratlanul a városba hívták, de azonnal vissza fog térni, a kisasszony pedig valószínűleg a kertben fogom találni. Minthogy ép akkor nem lett volna óhajtatóm ellen egy téte-a-téte Hildegard kisasszonnyal, utamat virágzó léptekkel a virággyákon át vettem, melyeknek tarka színvögüléke a szürkületben már csak határozatlanul tud kivehető. Hosszu, biborpiros felhőfál rajzolódtott a nyugati láthatáron, s itt-ott egy magányos csillag mutatkozott az alkonyi ég halvány kéjében, zöld, sárga és piros fénypontok voltak elsőzóra a tenger tükö-

rén s a hullámok lassu ütemben és csobogó zajjal torlódtak a part felé a söténykerítés alatt. Olykor-olykor egy kis gövén sípjának éles hangja törte meg az uralkodó csendet, mint valami illetlen élnék meggyezés egy komoly és ünnepléses tarsalgás közben. Czelomat, mely ide vezetett, már félig meddig el is feledelem, és czeltalannul folytattam sétámat, a midőn egyszerre emberi hangok ütöttek meg füleimet, melyek látszólag az ösvény alsó vége felől sűrű szöflőlugasból eredtek.

«Mért nem akarsz hinni nekem, édes szívem?» hallottam valakit szólni. Borzasztó felindulás, félelem, rettegés és gyűlölet rázott meg lelken mélyéig. «Kétélyed Tyndallt is kétségbe ejtette. Mire való angyaloknak oly kétélyeknek lenni? Mindig bizalmatlankod, s alaptalan felelmeddel megkeserítet életet.»

«De Viktor», felelt egy más hang, mely nem volt más, mint Hildegard; — «ő mindenesetre igen derék ember és semmi olyant nem mondana nekem, a minék igazságáról meg ne lenne győződve. Mért óvott olyan sürgetőleg tőled? Mindent irántad való szerelmem dacára sem küzdhetem le azt az érzést, hogy van valami multadban, a mit előttem rejtegetsz.»

«Ha arra a gyáva rágalmozóra akarsz hallgatni, akkor igazán czeltalan dolog tölem, őszinteségemről meggyőzni akarni téged. De ha teljeséggel tudni akard, — hanem gondold meg, hogy csak azért mondom el ezt, mert kényszerítesz rá — én őt egyszer, mivel lelkiismeretem készített egy cselekedni, egy kevésé tisztességes szerelmi kalandnál akadályoztam meg terve kivitelében és azóta szünet nélkül üldöz gyűlöletével, és most bosszút igyekszik rajtam állani. Ki vagy elégtve?»

«Nem, Viktor, nem. Nem vagyok kielégítve. Nem azért kinzom magamat e gyötör kérdésekkel, mivel mások szavára hallgatom. Néha borzasztó aggodalom lep meg s habár szívem feltámad is ellene, nem bírom leküzdani. Olyan érzésem van, mint hogyha egy sötét árnyék, élő vagy halott, állna köztünk, mely mindig vissza fog tőled tartani. Irítóztató, Viktor, de most is épen ezt érzem.»

«És minden szerelmem, első és utolsó szenvedélyem, életem, melyet örömmel tennék lábrad elé, mindez semmi tehát előttem, csak azért, mert egy balga álom üldöz és gyötör? Oh te beteg vagy, édesem, ideged szenvednek!»

«Nem, nem, ne eskölj meg! Ma nem, Viktor, ma nem.»
Az iszonyu felfedezés tökéletesen elkábított; lábaim a földbe gyökereztek, sem egy hangot kiadni, sem mozdulni nem bírtam. De a levelek hirtelen megsörrenése a lugasban visszaadta eszméletemet, s két hatalmas léppéssel a lugas előtt álltam. Dannevig fölismerve engem, ügyesen kilopozott, s a másik pillanatban már a kerítésen át láttam ugrani s a part fővényét tovaszaladni. Hildegard kisasszony mozdulatlanul és daczosan állott előttem az alkonyat kétes világánál, s lélegzétvételének hallható stacatoja eljárta fülemnek a felindulást, melyet a mindjobban növekvő homály erejtett szemem előtt. A szánalom leküzdhetetlen érzése lepett meg, mint oly valaki iránt, a kin halálos, gyógyíthatlan sebet ütöttek. Oh, hogy a lélek egyszerűsége és a magasztalt női ösztön oly nyomoruságos védelmet nyujt a kigyó leselkedése ellen. De tudtam, hogy érvekkel harcolni vele e pillanatban hiábavaló lenne, s a dolgot még rosszabbá tenné.

«Kisasszony» — mondám — közel lépve hozzá, s kezemet könnyedén karjára fektetve, — «egész szívemből sajnálom ez esetet.»

«Kérem, ne erőltessen magára egész felesleges részvétet» — felelt oly hangon, melynek erőtetett büszkesége igazán megható volt. — «Nem akarok vádakat hallani ön szájából Dannevig ur ellen. A mit ő nem tart czélszerűnek velem közőlni, azt mástól sem akarom hallani.»
«Én nem próbáltam kegyedre ráérőszokolni leleplezéseimet, kisasszony. A mellett látom, hogy kegyed a megbántott büszkeség álarczával igyekszik ön maga előtt mentgetni magát. Csak maga akarja elhíttetni magával állhatatosságát, a mikor támadást hív ki az én részemről. Ha a szerelem idejütött, Hildegard kisasszony, akkor a paciens nem épen gyógyíthatlan. Csak azért, hogy meggyőződen kegyedet, hogy igazam van, legyen oly szives, nézzen egyszer szemem közé, és mondja meg, nem él-e szívében kétely árnya Dannevig ur becsületessége felöl? s hiszi-e hogy

ő valamely alkalommal az erényhőst játszott vele szemben s jámbor irtózáttal vetette volna szemre gazságomat? Mondhatja-e ezt szembe nézve?»

«Igen!» — kiáltott fel, elszántan előlépve a holdfénybe és szilárd tekintettel nézve szembe; de lassan-lassan megdőltek szemei könyvel, ajka vonagolni kezdett, és hirtelen mozdulattal elfordult, s görcsös sírásba tört ki.

«Oh nem! Nem tehetem, nem mondhatom!» — zokogott és lerokkadt a zöld pázsitra.

Sokáig tekintetem rá mély szomorúsággal, mialatt testét erős zokogás rángatta; gyermeki naiv megadás rejtett fájdalomában és ez megnyugtatta lelke-met, mert azt mutatta, hogy szomorú el-tévelyedése nem reménytelen, sebe nem volt oly mély, mint hittem.

Következő nap délután, ebéd végével Pfeifer ur azt indítványozta, hogy tegyünk egy sétát a parkban. Hildegard fejféjással mentette ki magát, és kérte, hogy otthon maradjon.

«Ostobaság, gyermekek» mondá Pfeifer ur szokott jó indulatu határozottsá-gával. «Ha főfűjásod van, akkor épen ve-lünk kell jönnöd. Készülj csak fel, és ne várakoztass tovább, mint a meddig épen elkerülhetetlen.»

Hildegard minden további ellenkezés nélkül engedelmességet nyújtott nagybátyja akaratának, s nemsokára sétálózetben látuk visszatérni.

A nap lement volt; a napvilágot gyö-nyörű aetheri tisztaságu est váltotta fel. A hold halkán siklott tova a könnyű nyári felhők között s azzal a böleselkedő nyugalommal tekintett alá a népes város tarka zsvájára, mely mindig tulajdonsága a holdnak, mintha légi magasságában oly végtelenül felülemelkedett lenne, minden nyomasztó kérdésen és kételyen, mely emberi létünket idelent háborgatja. Be-léptünk a parkba, melyet most ünne-piesen öltözött, üdülést kereső emberek élénkítették. Egy helyütt a fák zöld lomb-sátora alatt egy zenekar játszott német zenedarabokat, elragadtatva hallgató né-met közönségének.

«Ezer örög!» kiáltott fel Pfeifer ur lelkesült örömmel, «hisz ez a E-moll symphonia! és milyen csinosan játszzák! Hallgassa csak!» — s azzal halkán, élénk taglejtések közt kezdette a dallamot utána fityülni. «Jöjjen, hallgassuk közelebről!»

«Nem, maradjunk inkább itt, nagybácsi» — ellenkezett Hildegard. «Nem hiszem, hogy jó lenne közelebb mennünk. Azok ott sört isznak s annyi utálatos ember van köztük.»

«Ostobaság, gyermekek! Honnan veszed ezeket az ostoba ötleteket? A hová nagybátyád nem

utál menni, oda bizonyosan neked sem árthat követni.»

Keresztülhatoltunk hát a tömegen, helyet foglaltunk egy fa alatt s onnan áttekinthettük az egész mulató társaságot, mely ott kicsiny asztalok körül habzó sörrel telt hatalmas kan-csókkal csoportosult. Egyszerre a határozatlan és érthetetlen hangszivajból, mely betöltötte körülöttünk a levegőt, egy hangot különböz-

GÖRGÉNYVIDÉKI MAGYAROK ÉS OLÁHOK.
Futtaky Gyula fényképe után rajzolta Hány Gyula.

tettünk meg, lármásabbat a többenél. Villám-gyorsan fordultak szemem abba az irányba, honnan a hang jött. Ott ült, csak néhány lépésnyire tőlünk Dannevig, két feltűnően, de izlés-telenül öltözködött hölgy közt. Egy más férfi szembenült vele az asztalnál s közöttük egy pár palack és félig töltött poharak. A látvány semmiesetre sem volt előttem új, s mégis épen most különös, kimondhatatlan undorral töltött el. A Dannebrogh-lovag oly szeretetreméltó el-fogulatlansággal viselte magát, mintha otthon

ülne, saját tűzhelyénél, de száználmasan elha-nyagoltan nézett ki; kalapja hátra volt taszítva fején, s haja zilált fürtökben csüngött homlo-kába. Szemei álmosak voltak, s az érzéki élnek sivar kinyomata játszott ajka körül.

«No ne légy olyan hajthatlan kedvesem», szölt karját bizalmasan fonva a jobbán ülő személy dereka körül. «Szeretem a német csókokat. Tapasztalásból beszéllek. Angyaloknak nincs száik-ségök, hogy...»

«Az égre! Mi baja e gyermeknek?» kiáltott fel Pfeifer ur a legnagyobb ag-godalom hangján. «Hiszen minden ta-godban reszketsz. Nem kellett volna főfű-jásoddal kényszerítselek, hogy velünk jöjj. Várj itt, mindjárt hozok vizet.»

Mielőtt megelőzhettem volna, távozott s én Hildegarddal egyedül maradtam.

«Menjünk» — sutogta mély, borzongó sohajjal — s eszékli kifejezéssel fordította felém rémületet és undort tükröző halvány arcját.

«Ne várjuk be nagybátyját?» kérdém.

«Oh én nem vagyok képes; menjünk!» — ismételte és megragadva karomat gör-csösen hozzám simult.

Lassan távoztunk s Pfeifer ur is nem-sokára utolért.

«Hogy érzed magad gyermekem?» kérdezte aggódo gonddal.

«Oh én — én — tisztátlannak érzem magamat» — sutogó és újra összebor-zongott.

(Vége köv.)

EGYVELEG.

* Színvakság. A német kormány által eszközölt vizsgálatok szerint 239,726 vasuti hivatalnok közül 1974 (=0.8%) a véses szint képtelen megkülönböztetni. Érdekes, hogy ugyancsak köztük sok volt olyan, kik háromszögöt, négyzetet, karikát nem voltak képesek megkülönböztetni egymástól.

* Az arany rózsát, melyet a pápa ez évben a rabszolgaság megszüntetéséért a brazilai uralkodó hercegnek küldött, évenként elkészítik a Vatikánban, de nem minden évben adják ki, csak ha arra érde-mes uralkodót találnak. Ezek közt volt azonban Izabella spanyol királyné, VIII. Hen-rik angol király három ízben, sőt Borgia Caesar is. Az első arany rózsát, mely az erény díja, IX. Leo pápa adta a XI-ik szá-zadban.

* Dongókat telepítettek be 1885-ben Új-Zealand-ban. Két év alatt a dongók az új hazának minden részében jelentékenyen megsaporodtak s állítják, hogy azóta a luczernatermés is sokkal jobb, mint régebben volt, midőn Ausztráliában még nem voltak dongók.

* A germanizálás. Elzász-Lotharingiában az új német kormány több más aprólékossg mellett újab-ban azt is elrendelte, hogy az orvosoknak francia nyelven nem szabad receptet írni, csak német vagy legfeljebb latin nyelven.

A WALESI HERCEG A MAGYAR HUSZÁROK KÖZÖTT MISKOLCZON.

Anglia jövődö uralkodója, ki majd minden évben el-ellátogat Magyar-országba, ez egyszer hivatalos járat-ban volt itt. Ugyanis ő felsége, a király a walesi herceget a 12-ik közös hadseregbeli huszárezred tu-lajdonosává nevezte ki, és ilyenkor szokás, hogy az új ezredtulajdonos ezrede fölött szemlét tartva, evvel s a tisztikarral megismerkedjék.

A herceg a melleje rendelt Eszter-házy Lajos hg ezredes és gr. Bréda Lajos huszárszázados, nemkülönben Ellis tábornok és Frazer ezredes ki-séretében Miskolcra érkezvén, a vas-tról egyenesen a gyakorló tere ment, hol a 12-ik huszárezrednek három százada volt föllállítva.

Hogy milyen a magyar huszár, azt a walesi herceg nem egyszer látta, és egész őszinteséggel ki is mondotta, hogy ilyen lovassága sen-kinek sincs e földön. Olyan vala-mi sajátságos tünemény és látvány egy magyar huszárezred, a mi még a legelfogultabb embert is megalja.

Rántunk ki a sorból, mely előt-tünk nyugodtan áll, egy embert, hadd jöjjen vagy hatvan lépésnyire ki az arcvonalból, és még ha egyéves ujoncz is, impozáns lovas alakot fogsz előtéd látni, míg másféle ka-tona-ember, különösen lovassági, szinte restelli, hogy őt szólították elő. Ezt, mint a magyar huszárt leginkább jellemző vonást, Radetzky tábornagy emlíndta Carlo Alberto szárd királynak Milanóban egy szemle alkalmával. «Lásza Sire, — kezdé a tábornagy, midőn a király az 5. hu-szárezred egy divízióját, melynek a szárd király volt a tulajdonosa, maga előtt éléptette, — ezek magyarok, magyar huszárok; nincs az az ellenség tulnyomó ereje, mely előtt visszavonulnának; ha kell, ott vesznek el az utolsó emberig, de hátukat még nem látta senki.»

A király nem kért többet belőle.

Ilyen volt a régi huszárság, melylyel Nádasdy Berint meglátogatta, és Nagy Frigyes huszárait szétkergette, ilyen volt az I. Napoleon elleni háborukban, midőn maga Liechtenstein herceg lovassági tábornok határozottan kimondotta, hogy Lipszénél a huszárság szívós ellentállása nélkül a francia lovasság nagy rohama bizo-nyára sikerült volna, mikor aztán az a nélkül is kifáradt gyalogsággal könnyen elbántak volna a napolyi király, Murat vasasai.

Foresti ezredes büszkén mutathatta be em-berait az új ezredtulajdonosnak, mert német ember létere, jól tudja, hogy akárci előtt csakis becsületet vallhat velük.

A miként tudjuk, legjobban megtetszett a

A WALESI HERCEG MAGYAR HUSZÁR-EZREDESI EGYENRUHÁBAN.
Ellinger Ede fényképe után rajz. Csorna Károly.

hercegnek az a nyugalom és biztosság, melyet a legénység a lovaglásban tanusított. Pedig ez a lényege a dolognak. A francia huszárság szép, jól van felszerelve, de mihelyt megindul, azonnal meglátszik, hogy ember és ló nem érte-nek egyet egymással. Csupa idegesség a katona, mely állapot aztán a lóra is átragad.

A német, nevezetesen a porosz huszár úgy ül a lovon, mintha nehezére esne mindene, és any-nyira szerelmes cifra dolmányába, hogy kard-jának helyet nem talál. Az orosz huszárokról pedig csak annyit említünk, hogy 1849-ben, a midőn Magyarországon nagy számmal szerepel-tek, a mi huszárajnkkal nem mertek összetűzni sehol sem.

Az angol trónörökös nagyon szokimondó em-ber lévén, a reggeli alkalmával, melyet a tisztikar tiszteletére adott, ki is emelte, hogy minden más huszár a magyaron kívül — «hát nem ilyen.»

Ha valami, úgy bizonyára a nálunk látott és észlelt katonai állapotok nagy hatást gyakorol-tak az angol trónörökösre, ki egyáltalán nem ért

egyét a cambridgei herceggel abban a nézetben, hogy az angol véderő reformja még nem időszerű, már pe-dig évről-évre bőséges alkalom szo-kott nyilni annak beigazolására, hogy Anglia serege roppant birtokainak védelmére már is nem képes. A wa-lesi herceg, ki anyja, a királyné akaratát és nézeteit mindenek fölött tiszteletben tartja, bizonyára nem akar még most erélyesen a hadsereg újászervezése mellett felszólalni.

Nagy érdekléssel hallgatta, midőn az ezredes előtte a 12. huszár-ezred történetét rövid szavakban elmon-dotta.

Olvasóink tudni fogják, hogy a 12-ik huszárezred sokáig a Nádoris-pán nevet viselte, és pedig a szabadságharc végéig. — 1848-ban az ez-red, melyben Görgei Arthur, Ivánka Imre stb. szolgáltak, Csehországban állomásozott. Windischgrätz herceg mint prágai főparancsnok egyszerűen félre dobta a magyar miniszterium rendeleteit, melynek értelmében az ezrednek Magyarországra kellett vol-na jönnie, később aztán erről szó sem lehetett. De a szegény fiuk, ugy a hogy, haza iparkodtak. Sréter és Hollán századosok alatt egy egész század Nádor-huszár vonult be ezer veszély közt a magyar hadsereghöz, de az ezred zöme ott maradt. Elvették nevét, zászlóit, német ajku tiszteket adtak melléjük, és Csehország külön-féle váraiban még a 60-as években is elég vasra vert nádorhuszárt lehetett látni, kik 1848-ban szokési kísérleteket téve, utközben lefegyvereztettek. Az utolsó években Fratricsevics test-örparancsnok és lovassági tábornok volt az ezred tulajdonosa.

A walesi herceg utazása valódi diadalmenet volt; meglehet, hogy Indiában nagy-szerűbb és festőibb szépséggel bíró csoportok áll-tak mindenütt fogadtatására, de oly szívesen tán sehol sem látták, mint nálunk. A nép ösz-tönszerűleg felismeri mindazokat, kik iránta jó-indulattal viseltetnek.

Első képünk a herceget ezredesi egyenruhá-ban mutatja, a melyet a mig csak Magyaror-szágból idözött, de még Bécsben is mindig viselt.

A második képen látjuk az angol trónörökös-t egy csoportban az ezred tisztikarával, melyből még az orvosok és a számtiszt sem hiányzanak. Az angol trónörökös balján Foresti ezredes lát-ható, mellette Szívó kapitány, — jobbra Anderle alezredes, mellette gr. Bréda kapitány.

A szemle alkalmával a herceg ő felsége a király istállójából Miskolcra küldött paripán ült, mely lovasát nagy testi sulya daczára röpülve vitte végig az arcvonalon. A herceg kitünő lovas, habár legújabb időben nagyon keveset szokott lovon ülni, de férfias alakja a né-

GÖRGÉNYSZENTIMREI OLÁHOK.

GÖRGÉNYVIDÉKI LAKOSOK. — FUTTAKY GYULA FÉNYKÉPEI.

PÉTELEI SZÁSZOK.

A WALESI HERCEG ÉS MAGYAR HUSZÁR-EZREDENEK TISZTJEL.

Ellinger Ede fényképe.

GÖRGÉNYVIDÉKI LAKOSOK.

pet egészen elragadta, midőn fényes huszárezredesi egyenruhában a városba vonult, mit harmadik képünk szépen ábrázol. — A miskolci szemle, nemkülönben a belvári hadgyakorlatok után az angol katonai sajtó tüzetesen foglalkozott az osztrák-magyar hadsereg viszonyaival. Élénk színekkel ecsetelte a magyar honvéd-huszárságot, mely aránylag rövid idő alatt a seregek színvonalát tökéletesen utol érte és most már a hadsereg lovassága kiegészítő részét képezi, mi által az oly gyakran emlegetett orosz tulsuly a lovasság dolgában elenyészik.

A walesi herceg látogatása Miskolczon, ezredénél, szavai, melyekkel benyomását tolmácsolta s az az igazi kollegialitás, melyet ezred tisztjei iránt köztük léte alatt tanusított, eléggé mutatják, hogy a kitüntetés, mely az ezred tulajdonosává való kinevezetése által érte — érdeme szerint tudja méltányolni. Viszont azt is el kell ismerni, hogy a szerencse e kinevezéssel egyik legméltóbb csapataját érte hadseregünknek. A 12-ik huszárezred 1800-ig viszi fel vissza eredetét, s a század első ötven évében maga József nádor volt tulajdonosa.

Számos hadjáratban is részt vett az ezred; 1805-ben Német- és Olaszországban küzdött, 1809-ben Lengyelországban, 1813-ban ismét Németországban hullatta véré, 1814-ben Franciaországban, 1821-ben Olaszország csatáira látjuk vitézül harcolni s 1848 és 1866-ban Csehországban. A csatatereken 946 embert és 57 tisztet vesztett. 1814-ben az ezred parancsnoka Schwarzenberg altábornagy volt, ki mikor Párisba bevonult, egy diszkardot és kétszáz darab arany ajándékot kapott London városától. Ugyanez ezredet akkor Wellington herceg egy szemle alkalmával nyilvánosan dicsérte meg.

Említsük fel még, hogy Rudolf trónörökös is ezred egyik törzstiszteje, Gemmingen Ottó vezette be a lovassági szolgálat titkaiba, s érteni fogjuk az angol trónörökösnek meleg szavait, melyekkel Miskolczon mondott pohárköszöntőjében büszkének vallotta magát, hogy ő felsége «e kitűnő ezred tulajdonosává nevezte ki.» T.

A GÖRGÉNYVIDÉKI NÉP.

Görgény-Szent-Imre és környéke néhány évvel ezelőtt, mondhatni, még csak a Királyhágón tuli vadászok előtt vala ismeretes, mint az erdei maczkók kedves tartózkodó helye. A mióta azonban Rudolf trónörökösnek rá irányozták figyelmét s ő többször is fölkereste: világhíre nőtt s vidékét és népét messze földön ismerik már azok leírásából, a kik ismertetésére hivatottak.

Nem is csoda, ha oly ismeretes hely lett, mikor királyfiak, fejedelmi sarjak hordják hírét világra.

Igy legközelebb is, miután szent Hubertus nem igen mosolygott az uri vadászok fegyvereire, azzal töltötték nagy részét idejöknek, hogy a természet itteni bájait, s a nép sajátosságait tegyék tanulmányaik tárgyává.

Rudolf trónörökös különös gondjává tette, hogy magas vendége, a walesi herceg, — a ki szintén meleg érdeklődést tanusít egy a természet, mint a népelet sajátosságai iránt, s szereti, ha azokról a helyekről, a melyeken megfordult, oly állandó emléket vihet el magával, mely lelkében a kellemesen töltött időt később is visszavarázsolja, — minél többet lásson, tapasztaljon. Módot kívánt tehát nyújtani neki, hogy minden irányban kellemes emlékek távozzék Erdély regényes bérzei közül.

Többek közt a vidék lakosságának különböző népviseletét akarta Rudolf trónörökös bemutatni, azt a látványt nyújtandó a walesi hercegnek, melyet néhány évvel ezelőtt az akkori főispán Stefánia főhercegnő tiszteletére oly kitűnő eredménnyel és hatással rendezett. Bár most sokkal kevesebb idő maradt az előkészültre mint akkor s a népviselet — mert annak volt nevezhető — csak hétköznapra lehetett kitűzni, a miért nagyon sokan nem jelenhettek meg, — mégis nagy érdeket keltett a különböző: magyar, szász, oláh paraszt nő és férfi, menyecske és leány, kik többnyire ünneplőjükben gyülekeztek lassankint a walesi herceg Görgényben tartózkodásának második napján, verőfényes időben, a kastély nagy udvarába.

Az angol trónörökös kívánata, — ki minden utazásában, a hol csak lehet, emlékül gyűjti a fotografákat, — az elkészítendő képek vizuális gyűjteményét az a fényképi foltvételek szolgál-

tak, melyeknek másai jelen számunkban láthatók. Az angol trónörökös ugyanis ismételtlen megjegyezte, hogy ő nem kíván szakképesség-től felvételeket, mert az mind nagyon egy kaptafára szokott szabva lenni, s őt jobban érdekli egy-egy műkedvelő által készített fénykép. Műkedvelő fotografus készíti tehát a foltvételeket, a melyeken különböző nemzetiségűek, magyarok, szászok és oláhok vannak feltüntetve.

A magas fővegü leányok mind petelei szász hajadonok, valamint a köröttük álló férfiak is szászok. A kisebb pörge kalapu, csizmás férfiak magyarok s egy-egy csoportban mind egy falubeliek; a széles karimájú kalaposok oláhok, köztük olyanok, kiknek csizmájára csörgő van erősítve. Az ezek közelében csoportosuló nők is oláh asszonyok és leányok.

Az a kis libánfalvai parasztleány azonban, a kit most három éve Stefánia trónörökös né olya nagy kedvvel és szorgalommal lerajzolt, sajátos, e nagy csoportban nem lehetett jelen; az a ritka-szép kis leány az idén hat éves korában meghalt. A nagy csoportban, valamint a Peteléről, Szász-Régenből, Libánfalváról, Oroziból jött csoportokban vajmi kevés csinos arczot láthatni. Pedig azt mondják, hogy 10—12 éves korukban e vidéken mindenütt nagyon szépeknek igaznak a leányok, de úgy látszik, igen hamar elcsenevésznek, hihetőleg a nehéz munka következtében, melyet végeznök kell. A szászok, főképp a leányok, nem nagyon festőiek abban a kis átmérőjű, magas, fekete bársonypapán, mely egészen hasonlít az oláh papok süvegéhez. Annál gazdagabb és szebb a jómódú leányok és és menyecskek díszruhája, különösen pazarul hímzett fekete selyemkötényük. A férfiak majdnem kivétel nélkül erős, tagbaszakadt, derék leányok, bár az összes megjelentek közt alig akad néhány katonaviselt ember.

Az angol trónörökös delutánonkint a vadászatról visszajövet annyira el volt foglalva sürgős teendőivel, — köztük számos táviratnak megírásával, melyeket Angolországba, Mürzstegbe, Bécsbe küldött, de a melyeknek elolvasása, bár a walesi hercegnek nagyon szép írása van, nem kevés aggodalmat okozott a távirat-hivataloknak, — hogy a népviselet el kellett halasztani az ebéd utáni időre, hogy, a fátyalfény mellett egybegyűlt népségnek táncza és mulatozása alig volt oly érdekes látvány, mint a milyen nappal lett volna.

A walesi hercegnek nem volt semmi politikai küldetése, és mégis bátran állíthatni, hogy az ő mindinkább bensőbbé váló viszonya udvarunkkal s különösen trónörökösünkkel, nem fogja soha eltéveszteni előnyös hatását politikai tekintetben sem, annál kevésbé, miután érdekeink, főképp a keleten, oly annyira azonosak. S e bensős, kellemes viszony erősítéséhez nem kevés járul a görgényi tartózkodás, melynek csak az a hátránya volt, hogy nem esett egy-két héttel későbbre, a mikor a maczkókat a kemény hideg leszorítja Görgény-Szt-Imrének egész közvetlen közelébe.

FUTTAKY GTULA.

TISZAMENTI ÉLET.*

Irta Jókai Mór.

A Tisza folyó valódi nemtője a magyar népfajnak. Még a Nilus folyóamál is nagyobb a jelentősége azon népre nézve, mely partjain letelepedett.

Lassu, kanyargó folyásában végtelen területeket tart állandó mocsár alatt, mivel partjai csaknem mindenütt alacsonyabbak, mintsem a magas vízállást rakoncátlan közé zárhatnák. Mikor nagyon megárad, messze elönti az alföldi síkságot. Bombol; de termékenyit. A mi kárt egy évben tesz, másokban tiszszerezen visszaadja. Valóságos százelemzői Isis-isten.

Ha a statisztikát figyelmesen vizsgáljuk, * A Rudolf trónörökös védnöksége alatt megjelent népi-munka legújabb füzeteiből.

annak a fölmeserésre jutunk, hogy azt az egész árteret, melyen a Tisza uralg, tisztán magyar ajku nép lakja; itten van a zóme a nyelvet leg-tisztábban beszélő, a keleti arcz és alak típusát legjobban megöröztő magyar népnek.

A népdalok valamennyi folyamaink közül leg-többször a Tiszát éneklük meg.

«Zavaros a Tisza, keskeny hid van rajta,
Ne menj rá galambom, mert leesel róla.»

«Tul a Tiszán, Tisza szélén,
Ott terem a magyar legény,
Vékony, mint a vékony nádszál,
Hajlik mint a rozsmaringaszál.»

«Tul a Tiszán, Tisza partján,
Ott terem a szép magyar lány,
Vékony, karcsu a dereka,
Csókra termett az ajaka.»

«Ki a Tisza vizét iszsa,
Vágyik annak szive vissza.»

«Lassan foly a Tisza,
Boldog, a ki iszsa.»

A Tisza bal partján, a mocsaras vidékek terjednek, tulnyomó tömegben mindenütt a református magyarok lakják a nagy községeket; tehetős, jómódú nép, szép, egészséges faj, értelmileg előhaladt osztály: földmives, állattenyésztő, halász. A jobb parton pedig, melyen kevésbé uralg a Tisza kiöntése, ugyanazon magyar fajnak szintén hasonló jellemű népe nagyobb részt katolikus; nagy városokban tömörülten lakó iparizó, kertész, szekeres, hajós. Schwab Erasmus német író is úgy nevezi a Tisza vidékét Földváltól Csongrádig, hogy «a kálvinisták paradicsoma». Az is felöltik, hogy valahány vár, erősség a Tisza mentén előfordul (ma már csak romokban vagy emlékekben), az mind a Tisza jobb oldalán van; sorjában Leányvár, Tokaj, Szolnok, Alpár, Csongrád, Szeged, Zenta, O-Becse, és az őskori véd-sáncok, a Csörsz árka, a nagyobb és kisebb római sánczokig a Tisza beömlése táján, egész Titelig. A jobb partot erdők láncolata védte, a bal partot védte maga a Tisza az ő mocsaraival. Ezek a mocsarak voltak az erős menedékei a magyarságnak tatár és török pusztítás ellen, s egyúttal igéret földje a szabad vallásyáborlatnak. Ide se lovas hadakkal, se ágyúkkal, se misszionáriusokkal nem lehetett behatolni. «Ill» a berek, nádak, erek! ez volt a bölcs hadi taktika, ha túlnyomó ellenség jött, ha a döntő ütközet elvesztet. S hiába telepített le a hódító új népet az elhagyott falvakba; az onnan kipusztult, vagy magyarrá lett, mint Szentesen a gulai pasa által betelepített törökök.

Ebben a klímában csak a magyar faj él meg. S ez nem valami különös biotikai sajátosság. Az életműszerei nem jobbák más fajainál, hanem az életmódjában van a titok. A magyar alföldi nép a maga természetesen eszénél fogva rég idők óta eltanulta, hogy kell a víz és föld jó és rossz szel-lemével jó barátságban élni.

A magyarok ős vallása hagyomány szerint az elemek imádása volt. Nem lehetett másképp, mint hogy egy bálványt nem ismerő nép azt imádja vagy rettege, a kitől közvetlenül kapja a jót, vagy a rosszat. Tiltott pogány szokásaik, majd boszorkányereik tartogatják az emléket a vízparton tüzrakásnak, a vizen deszkára tett fátyla elbocsátásának, a vízben megítzálásnak; ma is megvan még a husvéti öntözés, s történelmi kútfórássok említik a magyar fejedelmeknek és vezíreknek víz medrében történt eltemetését. Abufelad foljegyzi a magyarokról, hogy a tüzet is imádták, de a mellett mindig vízjárta helyekre igyekeztek.

S a víz és a föld megtanították hiveiket, hogyan lehet közöttük megélni! Pedig a hol a kettő egymással ellenségeskedik, ott a harmadik, a levegő, emberölő tulajdonságokat vesz föl.

Már a gyermek hozzá edződik az égaljhoz: mindig vízben gázol, szabad ég alatt él. Az életmód maga kijátszsa a fenyegető lázt. Az alföldi

magyar bőven él hussal, hallal, friss zöldséggel és buzakenyérrel; sertése ingyen nő fel a bozótban, sulyomtermő tavak közt; halat ingyen ad a Tisza, s földje sok helyt husz magot ad egyszeri szántásra; a burgonya itt nem diszlik, azzal az ide való nép nem busítja a gyomrát. A mellett minden ételéhez használja a természetkinálta fűszerező növényeket; leveséhez petrezselymet, zellert, koményt használ; kolbászába majoránát, hagymát kever; káposztájába kaprot tesz; tárkonyt, tormát, gyömbért, borsot, mustárt vegyít a zsíros ételek közé; borát ürömmel keserítve issza, s reggeli palinkájának ágyához gyenge fűzfahéjat használ (hamarabb feltalálta a salicylt, mint a vegyészek), s a mi általános panacea, a paprika! Ez az, a mi a lázt elkergeti! de az idegent is, a ki először kóstolja meg azt a vérrel versengő halászelevet, a mely úgy izlik eleinte, mintha tüzet evett volna az ember. De ez az igazi vinetoxicon: a lázölő!

Azonkívül ott van minden háznak a saját patikája. Minden háziasszony maga a család orvosa. És az nem kuruzslás, nem babonás bolondság, hanem észszerű tapasztalat kincse. Bámulva olvastam végig nem rég Diónóghy (most már igen ritka) orvosi füvészkönyvét, melyben a magyar köznépnl divó gyógymódokról értekezik. A mű

A WALESI HERCEG FOGADTATÁSA MISKOLCZON.

e század elején iratott. Fényes Elek geográfiai szótárában föl vannak sorolva a leghatalyosabb gyógynövények, melyek a Tisza-menti partokon teremnek, s melyeket a droguszták messze földre elhordanak. És a magyar népies házi orvoslás már akkor sok oly gyógyításmódot gyakorolt, a melyet a tudományos gyógyászat csak ujabbán karolt föl. A masszírozás (kenés) gyógy-módját pedig minden magyar faluban érték ős időtől fogva. Ezért az olyan Tisza-menti helységekben, a hol kenderitölös idején magamforma ember lélekzetet nem tud venni a mérföldekig elható mefitikus kenderbűztől, az ott lakó nép egészséges, mint a mocsári lilium.

A tiszamenti magyar nép általán véve «viz-ivó». Nem azért, mintha a bort nem szeretné; hanem mivel ritkán jut hozzá. Szőlő a vízjárta földön nem tenyészik, a fekete televény földet sem szereti; legfeljebb a homokos dombokon marad meg, ott is gyöngye kerti bort ad. A munkás, a pásztor künn a mezőkön vizet iszik; azt is messze ivókúrtól hordja, mert a Tisza vize légy, édes és zavaros. A máztalan korsót a földbe el-ássák, szalmatüzet égetnek el fölötte s attól az megdől. Ki tanította a föld népét e természet-tani műveletre? A palinkát csak óvszerként használják lázak, meghűlések ellen; a sert nem vehetik ki a pusztára, otthon sem nagyon áhítják. Nagyobb részt kálvinisták levén, nem bójólnak soha és vajas ételt nem esznek. Ebben van a

zedék meghozza ezt az áldozatot a jövő évezrednek! Egyelőre gáttakkal és átmetszésekkel segít magán.

A vegetáció is a szerint alakulhatott át a Tisza hódító foglalásai alatt. Még ez évtized elején ismeretes volt a Tisza jobb partján amaz óriási tölgyfa, mely az ujkori fűzderből messze kimagaslott: a vezérek korából valónak tartották; nem rég a villám beleszapott és leégette ez utolsó tanuját az őserdőnek. Ily ős szilfát Hanusz is említi a keserméti határban, melyet a köznép «gatyás fá»-nak nevez. A Tisza jobb oldalán gyönyörű tölgyerdőket látunk, például Kecskemét város Szentkirály pusztáján, a bal oldalon a puszták utmutató fája egyedül a kut-gém, a házak körül az akác, a mi e század elején lett meghonosítva.

Az átmetszések gyorsítják a Tisza lefolyását, a gátak elfoglalják útjában az árteret, s a mocsarakból buzatermő földet varázsolnak elő. Azért még maradt a Tiszának elég tere, hogy isteni játékaikat üze: övé a «Veres nád», a «Rétkőz», a melyeket semmi vízmérnöki tudomány el nem tud tőle ragadni.

SIROK KÖZÖTT.

Halottaink tisztelete legszebb kultusza a keresztény egyház ünnepeinek. Van valami erkölcsileg felemelő abban, ha a világi dolgok hiába-

valóságai között a lélek csak huszonnegy óráig is átadja magát a lét nagy rejtelmei felett való töprengésnek és vissza-visszatér azokhoz a göröngyökhöz, melyek egy-egy fájó vesztéséget jeleznek az emberi élet küzdelmes útjain. Ki tudná számon adni, mennyi vigasztalás, mennyi erény, mennyi megnyugvás, mennyi hőtörítés és mennyi jobbulás szózata hangzik ide fel azokból a néma sírokból, a melyek mindenikéhez fűz egy-egy szívet a kegyeletes emlékezet szála. De ha a vallás és az emberiség jobb törekvéseinek fölemészthetetlen erkölcsi tőkéje marad is mindig és mindenütt a holtakra való emlékezet, nálunk még egy egészen más sajátosság vonás is járul e nap ünnepejéhez, az a tisztelete a nemzet elhunyt nagyjainak, melynek külső kifejezését a halottak napja szentesítette. Másutt mindenütt jobban a család és az egyesek gyászára ünnepel e napon, nálunk a nemzet önmagát tiszteli meg, mikor elhozza koszorúját peldaadó jelesének sírjára.

És a kerepesi temető maga majdnem a magyar nemzet egész feltárlt történelmét jelenti, hallgató betűkkel megírva, melyeket sürün hirtett a végzet a sírok sorközeibe; egy körül-köre összehordott mauzoleuma mindazoknak a szellemi nagyságoknak, melyeket az élet, a társada-

egyetemek ifjusága. Sorra felkeresték az elhunyt jeleseket: vértanúk, államférfiak, költők s tudós tanárok sírjait; mindenütt hazafias lendületű beszédeket mondtak s koszorút tettek a sírra, melyeknél föl-váltva a «Szózat»-ot és «Himnusz»-t énekelték. A délután folyamán menetben vonultak ki az iparosok és munkások, valamint a tüzoltók. A munkások felkeresték a Janszky-féle zavargások alkalmával le-szurt «névtelen munkás» sírját s erre tették le ko-szorujukat.

Nagy vasúti baleset híre érkezett október utolsó napjaiban Szent-Pétervárról, melyet a csár élete ellen irányzott merénylet kifolyásának tartanak. Az előtt egy nappal híresztelték a lapok, hogy a csár ellen dinamitos merényletet kísértett meg egy tiszt, a Kaukázusban, hol utóbb a csár tartózkodott, de ezt a merényletet sikerült meggátolni. Másnap pedig már azt jelenték a táviratok, hogy hétfőn délben a csári vonat Borkinál kiskilott, a lokomotív a vasúti töltésbe furódott, több kocsi összezútotott, s a csár nagyszámú kísérete közül tizenkilencen haltak meg, tizennyolczan pedig veszélyesen megsebesültek. A csár és a csáznő családjuk több tagjával a veszély pillanatában az étkész kocsiban reggeliztek s ennek köszönhetők csodálatos megmenekülésük.

Az étkész kocsija a vasúti töltésen maradt ugyan, de a kocsi alja a kerekkel együtt egészen elszakadt, a falak benyomattak, s a kocsi tetje, mely az egyik oldalra szorult, rászakadt a kocsiban ülőkre. A csári család sártelentül hagyta el a kocsi romjait; a többiek is, a kik a kocsiban voltak, csak könnyű zuzódásokat és sérüléseket szenvedtek, kivéven Seremetiev szárny-segédét, ki jobban megsérült, mint a többiek. A csáznő rendelkezett a sebesültek ápolása iránt. A rendkívül rossz időjárás dacára — folytonosan esett s a talaj csuszós volt — Sándor csár is több ízben lement a töltés lejtőjén a halottak és a sebesültek megtekintésére s csak akkor szállott az odarendelt tartalék-vonalra, midőn már az utolsó sebesültet is elhelyezték. A holtakat Pétervárra fogják szállítani. A csári pár gyermekeivel nov. 2-án délben érkezett Moszkvába, a hol a székesegyházban haláimát mondottak, s még aznap délután elutaztak Gacsindába.

Zichy Mihály, a kiténő festőművész, mint a csár udvari festője, szintén azon az udvari vonaton utazott, mely Borkinál kiskilott. A művész itthon levő családja táviratilag tudakozódott Pétervárott Zichy Mihály sorsa felől. A hírneves művész szintén távirati uton válaszolt, megnyugtatta aggódó családját, hogy teljesen sértetlen maradt.

A magyar gazdasszonyok országos egyletének sorsjátékára a hazai festőművészek és szobrászok jelesbei, köztük Munkácsy és Zichy Mihály által aján-dekózott művek, a kereskedelmi muzeumban vannak kiállítva, összesen 300 nyereménytárgy, mintegy 30 ezer forint értékben. A sorsjáték tiszta jövedelme az ország minden részéből jelentkező szegény árvalány-kák javára az egylet árházában felállítandó díj-mentes alapítványi helyek létesítésére lesz fordítva. Egy sorsjegy ára 50 kr és a kiállítás egyszeri látogatására is érvényes. A húzás az évi december hó 26-án lesz.

A budai ref. templom építése. A budai ref. egy-házi helyi bizottság közlelbi ülésében bejelentett, hogy Tisza Kálmáné urnő a «Jó-szív» egyesület rész-éről a sorsjátékon elért nyereségből 12,490 forint-ot küldött a budai ref. templom-építési alapra. A bizottság ezen jelentést általános lelkesedéssel fogadván, elhatározta, hogy e nagy lékú adományt tes-tületileg köszöni meg Tisza Kálmáné urnőnél. A küldöttség vezetésére Szász Károly ref. püspök ké-rett föl.

Gr. Wenckheim Béla szobra. Strobl Alajos szob-rásművészünk most gróf Wenckheim Béla, az egykori miniszter nagy mellszobránt mintázta, melyet Békés-Gyula város rendelt meg az új vigadó előtti köztérre. A szobrot, mely Wenckheimot java-férfi-korában s magyar ruhában ábrázolja, bronzba öntik s márvány talapzatra állítják. A leleplezés a jövő évben lesz.

Lelkészi jubileum. A pesti ev, tót egyház lelke-sze: Bachát Dániel esperes vasárnap ülte meg ne-gyedszázados papi jubileumát. Ez alkalmából szá-mos tisztelő és barátai sok óvációban részesíték. Bachát Dániel nemcsak az egyházi, de az irodalmi téren is buzgógn működik, s irodalmi munkásságáért a Kisfaludy-társaság is már régebb tagjai sorába választotta.

A konstantinápolyiak kirándulása Budapestre, melyre nagy előkészületek történtek, s melyen Szé-chenyi Ödön és Maschas passa is részt vett volna, még sem valósulhat meg az idén, mert mint Széche-nyei az önkéntes tüzoltótestületet értesítette, közbe-jött akadályok miatt lemondtak a kirándulásról. A

jövő tavaszszal azonban a társaság okvetlen ellátogat-fővárosunkba.

Vas ház a hatvani-utczában. A hatvani utcza-ban csak nem rég készült el a régi Grassalkovich-ház helyén a Dreher-féle háromemeletes nagy ház s most a kaszinó átalakítása után, az annak oldalában álló régi roskatag épületeket is sorra hordják el s egyiknek helyét az új Budapest egyik érdekes épü-lete fogja elfoglalni: egy áruház csupa vasból. A vas szerkezetű épület párisi minta után készült, hom-lokzatát imponáns bronz-díszítések fogják borítani. Az épület föl egész a tetőig csupa kirakat lesz.

Eredeti magyar gyorsírási rendszer. A buda-pesti gyorsíró-egylet okt. 30-iki ülésén Vikár Béla tag előadást tartott egy fölfedezéséről. Ez az, hogy már 1820-ban egy magyar ember, Gáti István telje-sen eredeti magyar gyorsírásról maradtak fenn nyomok, melyet egy ismertetés Slenographia, vagy «szapora írás módja» néven emleget. Ez volna a legregibb eddig ismert gyorsírásí módószér.

Frigyes császárné könyve. Maradandó emléket készűl az özvegy német császárné, Viktória, elhunyt férjének emelni egy életrajzban, melyhez ő maga fogja szolgáltatni az adatokat s mely angol nyelven fog megjelenni Rettel Roddtól. Német fordításban a berlini Ascher-czég adja ki. Ez elé az özvegy csá-szárné ír bevezetést.

A császárfogadás költsége. Nemcsak Vilmos császárnak került sokba az európai udvarnoknál tett közelebbi útja, de azoknak is, kik őt fogadták. Olasz-oroszának p. o. tíz millió lirájába került a császárlátogatás. Maga a főtta-szemle három millió lirába került. A csapatok mozgósítása a centocellei szem-lére egy millióba került; a Quirinal kidíszítése 1.200.000 lírát emésztett fel. Végül Umberto király-nak még a végből is szebého kellett nyulnia; hogy honorálja azt az 5000 kolduló levelet, melyet Vilmos császár nyakára küldtek s melyektől a király meg akarta kimélni vendégét. A király e célra 60.000 lírát adott magánpénztárából, ugy, hogy a kérvé-nyezők mindegyikére 12 líra jut.

Az első arab képes lap. November elsején képes arab lap indul meg Alexandriában. Címe lesz «Al Manara», szerkesztője Szelim B. Kúri. Ez lesz az első illusztrált arab lap a Keleten s e tekintetben hízagot pótol. Komoly és mulatságos olvasmányo-kat fog szolgáltatni olvasóinak.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napok alatt: Nagyváradí SOLYMOSY BALINT, földbirtokos, volt országgyűlési képviselő, ref. egyházmegyei tanácsbíró, 54 éves, Er-Endréden. — NAGY PÁL, a debreczeni kollegium tanára, az ottani függetlenségi és 48-as párt tevé-kony tagja, 41 éves, Debreczenben. — IVACHNOU-FALVY RÁDY ENDRE, okleveles ügyvéd, földbirtokos, 1848. évi honvéd-százados és hadbíró, volt ország-gyűlési képviselő és megye-törvényhatósági bizott-sági tag Gy.-Patán, 64 éves. — HALBROER MÓR, földbirtokos és városi bizottsági tag, 60 éves, Szabad-kán. — FÉLGYHÁZTY LAJOS, gyógyszerész, 48 éves, Szilágy Csehében. — PRAJNER PÁL, joghallgató Győ-rött, 20 éves. — MARCELL JÁNOS, ügyvéd és föld-birtokos, 68 éves, Felső-Szélben. — TRETZE FERDI-NAND, közös hadsergebeli nyug. őrnagy, 53 éves, Nagy Beeskereken. — MIHALOVICS EUSTACH, Nagy-Beeskerek városa egykori bírája, föltörvényszéki nyugalmazott bíró, Budapestben, 87 éves. — BÖNS KÁROLY, uradalmi tisztartó, megye-bizottsági tag, Silingyán. — CSATÓ JÓZSEF, tengerész-főhadnagy, 37 éves Csik-Somlyón. — HIRSCHLER A. gyáros és kereskedő 54 éves, Pozsonyban. — BRISY JÓZSEF, nyugalmazott honvédezredes a budai Schwarzer-féle intézetben. — SÁNDOR IONÁC, m. kir. operaházi tag, 53 éves, Budapestben. — RADULOVICS LEONTIE, a mosztári szerb metropolita, Mosztárban. — FUCHS JÓZSEF, fiatal orvos, Eperjesen. — SCHULZE HERMANN, titkos, tanácsos jogtanár a heidelbergi egyetemen, 64 éves Heidelbergben. — GRÓF GRENAUD KÁROLY, Fer-dinánd bolgár fejedelem udvari marsallja Sóniában. A gróf az Orleansi házból került a Coburg udvarhoz, alig volt ötven éves.

Szász GYULA, pénzügyi titkár és kataszteri hely-színelési főnök NEJE, HINTZ MARIÁ, Pécssett, élete 44-dik, boldog házassága 23-dik évében, hosszas szenvedés után okt. 28-ikán elhunyt s 30-ikán köz-résztvét mellett tétetett sírjába. A ritka jószágú nő és édes anyja ravatala fölött — hét gyermeke közül három tétel levén, a lesújtott férj nagy gyermeké-vel s agg édes anyja, öz. Szász Károlyné mellett a férj testvérei közül Julianna, öz. Horváth Sámuelné, ki már huszamos idő óta segített a súlyos beteg ápolásában, Károly, ref. püspök és Róbert miniszteri titkár, kik a fővárosból siettek, szeretett sógoröjü-kek a végteszükséglet megadni, lehettek jelen. A többieket, valamint az elhunyt saját testvéreit is, a nagy távollásig nem engedte a tometésen részt venni. A gyászszertartást Jeskó Lajos pécsi evang. lelkes vezetője megható imával és gyászbeszéddel.

Dr. DADAY JENŐNE, szűl. Sárkány Gizella, dr. Da-day Jenő nemz. muzeumi segédő és ismert termé-szetrajzi író neje, Sárkány Ferenc kolozsvári reform-tanár leánya élete 26-ik évében, boldog házassága 3-ik évében, Budapestben, hol élénk részvét mellett temették el. — ÖZV. VASS BELÁNE, szűl. Bellech Irma, 36 éves. — WEGNER EMILNE, szűl. Sidna Franciska, 36 éves, Szegeden. — ÖZV. LADICS JÁNOSNE, 87 éves, Gyulán. — ÖZV. SKRIBA JÓZEFA, 57 éves, Aradon. — KATÓ ISTVÁNNÉ, szűl. Richter Franciska 27 éves, Lugoson. — ÖZV. SULOY JÓZSEFNE szűl. Miskolczy Emilia, 74 éves Mező-Telegden. — ÖZV. SZERVIZNYI GYÖRGYNE, Takácsy Katalin 74 éves, Kassán.

SZERKESZTŐI MONDANIVALÓ.

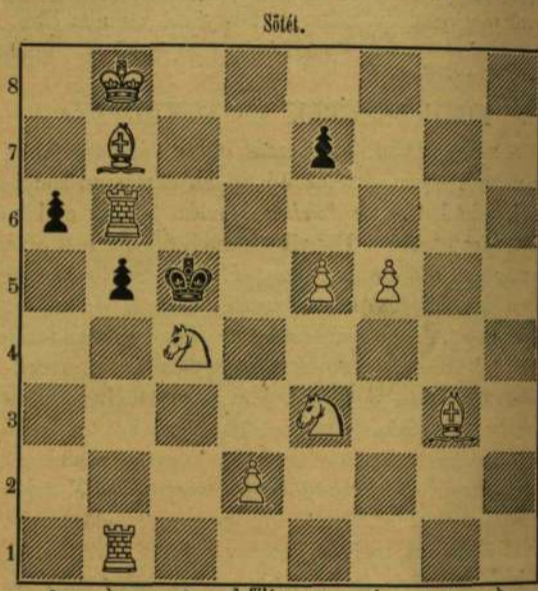
A pap szerelme. Ezt a themát jelesebb költők is feldolgozták már; a papi nőtlenység törvénye s a szív szerelme oly összeütközést hoznak létre, mely költői feldolgozásra alkalmas is, háladatosnak is látszik, de kényes és nehéz is. Szerzőnk nemcsak a tárgy kényességével és nehézségével nem bírt meg küzdeni, de mélyebb érdeket sem bírt hűse s annak lelki küzdelmei iránt éberszteni. Elég jó, bár itt-ott lapos és prózai verselés mellett a részletek és fordulatok által nem eléggé gazdagított mese egyhangúvá s unatatóvá válik. Közölhetése ellen szól terjedelme is, mely annyiféle tartalom által igénybe vett heti lap-ban azt egyenesen lehetlenné teszi.

V. E. Lapunk zártkör érkezett, s így jövő hétre marad. Egyebekről sem feledkezünk meg, de minket is oly ok hátráltatott, mint a levél íróját. Szombathely, B. Gy. Eszrevételeit közöljük ama gyűjtemény szerkesztőjével. Irodalomtörténetünk csak nyerhet az ily kérdések tisztázásáival.

SAKKJÁTEK.

1517. sz. feladvány. Silvera A. P.-tól.

A «Northern Figaro» feladvány-tornájában első díjat nyert.

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1511. sz. feladvány megfejtése.

Berger J.-tól. Megfejtés. Világos. Sötét. Világos. a. Sötét. 1. Vh4-h1 Va8-c8: (a) 1. Kd5-e4: (b) 2. Be4-e6: t. sz. 2. Bf2-g3: Kc4-f5 3. Be3-f6: d3-f7 mat. 3. He8-e7 mat. 1. Kd5-e6: (c) 1. e6-e5 2. Be3-f7 stb. 2. Be4-e5: t. stb.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. Kovács J. — Az Erkel-sakkklubuság nevében: Emer Kornél. — Turnócon: Németh P. — Nyárádszerén: Csipkés Árpád. — Miskolcon: Rudnyánszky Géza. — Deb-reczenben: Jóna Géza. — A pesti sakk-klub.

HETI NAPTAR. November hó.

Nap	Katholikus és protestáns	Görög-Orosz	Israelita
4. V.	21. Borr. Kár.	23. B 19. Ja. ap.	30. Ro. Ch.
5. H.	Imre herceg	24. A. és t. vta.	1. Kislev
6. K.	Lénárt hv.	25. Marczán	2
7. S.	Engelbert pk.	26. Bemeter	3. Abitol
8. C.	Gottfríd pk.	27. Nesztor vt.	4
9. F.	Tivadár vt.	28. Terencz vt.	5 [k. e.]
10. S.	Av. András hv.	Luth. Márton	29. Anasztázia
6. S. Vaj.			

Holdváltásai: Ujhold 4-én 1 óra 18 pk. reggel.

Felolós szerkesztő: Nagy Miklós. (L. egyetem-tér 6. szám.)

Henneberg G. Zürichben, selyemgyári raktár (cs. és kir. udv. szál-lító), Magánzóknak előnyös beszerzési forrás bármely nemű fekete, fehér és színes selyem kelmékre. Minták postafordulival. Kettős levélár. Atlagos raktár kö-rülből 8000 darab.

WADLSTEINER F. és Tsa. AJÁNLJÁK DÚSAN BERENDEZETT ÜVEG ÉS PORCELLÁN-RAKTÁRUKAT, LÁMPÁK, PIPERETÜKRÖK, CSILLÁROK. A CHRISTOFFLE-EZÜST MAGYARORSZÁGI FŐRAKTÁRA.

Legújabbban megjelent! A FRANKLIN-TÁRSULAT kiadásában Budapestben és minden könyv-kereskedésben kapható: DEÁK FERENCZ BESZÉDEI. Összegegyűjtötte KÓNYI MANÓ. HARMADIK KÖTET 1861—1866. Ára füzve 3 frt 60 kr. Első kötet 1829—1847. — Második kötet 1848—1861. Ára füzve 4 frt. Ára füzve 2 frt 40. Mind a három kötet együtt 10 frt.

A „FRANKLIN-TÁRSULAT” kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvkereskedésben kaphatók — az osztrák tartományok számára Szelinski György cs. kir. egyetemi könyvtárosnál Bécsben, I., Stefansplatz Nr. 6. az 1889-dik évre szóló általánosan kedvelt dús tartalmu NAPTÁRAK ngymint:

- ISTVAN BÁCSI NAPTÁRA. XXXIV. évfolyam. Képekkel. Alapítá Majer István. Füzve 50 kr.
- PROTESTÁNS UJ KÉPES NAPTÁR. XXXV. évfolyam. Szerkeszti Dázs Sándor. Füzve 50 kr.
- FALUSI GAZDA NAPTÁRA. XXV. évfolyam. Szerkeszti Sporzon Pál. Füzve 80 kr.
- LIDÉRC-NAPTÁR. XXVIII. évfolyam, képekkel. Füzve 60 kr.
- HONVÉD-NAPTÁR (egyuttal katonai naptár), szerkeszti Áldor Imre. XXII-dik évfolyam. Füzve 60 kr.
- MAGYAR NŐK HÁZI NAPTÁRA. XXI. évf. Képekkel. Füzve 60 kr.
- BORASZATI NAPTÁR. Szerkeszti Nyári Ferencz. XVI. évfolyam. Füzve 80 kr.

Magyarhon első, legnagyobb és legjobb hírnevű óratüzlete. BRAUSWETTER JÁNOS SZEGEDEN cs. kir. és m. kir. szab. chronometer és műtárs, föltalálója az első egyedüli kulcs nélküli föl-zuható remontoir inga-órának stb. stb. ÓRAK 10 ÉVI JÓTÁLLÁS MELLETT ARANY ÉS EZÜST ÉKSZERTÁRGYAK RÉSZLETFIZETÉSRE. Levélbeli megkeresésekre pontosan válaszoltatik. Képes árjegyzék bérmentve. Lavások pont. elkészöltetik. Magyarhon első, legnagyobb és legjobb hírnevű óratüzlete.

VÉRSZEGÉNYEKNEK. A budapesti orvosi szaklapokban előnyösen ismertett és az orvosi gyakorlatban felkarolt kiténő hatásúnak bizonyult legújabb gyógyszerkészítmények. Vasas pepton-conserv sápkór, vérszegénység, álmatlanság, idegesség, bá-gyadság és étvágytalanság ellen kiténő hatásún kelle-mes csukorka. 1 doboz, 20 db 90 kr. Naponta 2 db vendő. Vas phosphor-pastilla angolkóros, görvényes és általában vérszegény gyenge gyermekeknek, az ideges izgatottság, izza-dás, álmatlanság ellen, továbbá a csont és fogfejlő-dés előmozdítására fölette hatásos és jóízű csukorka. 1 doboz, 20 pastilla 90 kr. Naponta 2 darab adatik be. Sósavas pepsin-pastilla kellemes savanykás ízű csukorka, legkiténőbb szar-mindelemmá gyomorbagoknál. 1 doboz ára 20 pastilla 90 kr. — Naponta 2 darab vendő. — Kapható gyó-gyszertárakban és a feltalálónál: HAZSLINSZKY KÁROLY gyógyszerész, Budapest, VIII., Sándor-tér 3. Ezen gyógyszerek Budapest legtöbb gyógyszerészetében a legkiténőbb eredménnyel alkalmaztatnak, hivatalosan megvizsgáltattak és védjeggyel láttattak el. Pontos leírás kívánatra megküldetik.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent és minden könyvtárosnál kapható: DEÁK FERENCZ ÉLETE. EMLÉKKÖNYV. Szerkesztette ÁLDOR IMRE. Második kiadás képekkel. Ára füzve 60 krajozár.

A «Franklin-Társulat» kiadásában Budapestben megjelent, és minden könyvtárosnál kapható — az osztr. tartom. számára Szelinski György cs. k. egyet. könyvtárosnál Bécsben, I., Stefansplatz 6. A vadászai mestere. Önképző gyakorlati utmutatás a vadászat kedvelői szá-mára, vagyis rövid foglalatja mindazon elméleti szabályo-kak, melyek megtanulása s megtartása mellett a vadásza-tot bárki a siker gyönyörével gyakorolhatja. Saját és egy ötven éves vadász tapasztalataiból, s jeles kutfok nyomán írta. CSERSZILVÁSI ÁKOS. Harmadik, átdolgozott és bő-vített kiadás. Ára füzve 80 kr. Hirdetések felvételnek a kiadóhiva-talban, Budapestben, IV., egyetem-utca 4. sz. alatt.

AU BON MARCHÉ

„Oleó és szilárd tisztosítási folytonos alapvele az AU BON MARCHÉ cégnek.”

ARISTIDE BOUICCAUT
NOUVEAUTES
PARIS.

Van szerencsénk a tiszt. hölgyvilágot értesíteni, hogy a tél óráira új, képes katalógusunk épen most jelent meg, és kívántra mindenkinek bízom benne megkíséreltetik. Újleti forgalmunk folytonos növekedése következtében összes téli újdonságaink választéka gazdagabb, mint valaha; és felfedezték az általunk nyújtott elvitatlanul előnyök is, szintugy az árak olcsósága, valamint az árak jószágára nézve. Tudakozódásra küldünk bérmentre mintákat minden legúj. selyem-, plüsch-, bársony-, posztó-, gyapjú-, fantasió- és nyomott kelméinkből, csipkék-, szalagok-, szőnyegok- és butorszerzetekből, valamint albmokát, leírásokat és rajzokat újonnan szerzett modelljeinkből, divatos öltözékekben, kárpokok-, öltöztők-, costumok-, fej- és hajdíszekben, szoknyák-, alsószoknyák-, reggeli ruhákban, ru- és leány-öltözékekben, prémek árúban, férfi-ruhákban, kősz fehéremékekben, urak, hölgyek és gyermekek részére; szobkandókból, harisnyafélék-, nap- és esernyőkben, kesztyűk- és nyak- kendőkben, virágok-, tollak-, zsi-, női és gyermek-lábbelben, rövid árúban, párisi iparcsikkokban (Articles de Paris), utazási cikkekből, kárpitosmunkákban, butorokban, stb. — Au Bon Marché kiönteti magát mint a legnagyobb és legjobban berendezett áruháza, és mint valamennyi idegen által fölkéretett látni való. Az Au Bon Marché cég, mely épületeit folyton nagyobbitja, anélkül, hogy a t. közönség mindig emlékező odaátjárását elcsúsztatná, nem régebben nyitotta meg új épületeinek jelentékeny részét, és immár berendezés, raktárak és épületek tekintetében unicumot képez. Tolmások, bármely nyelvre, a helyiségeket és berendezést megtekinteni óhajtó idegeneknek rendelkezésükre állnak. Minden megrendelést 25 franktól fölfelé — a butorok, ágyneműk és néhány katalógusunkban közelebb megjelölt cikkek kivételével — egész Ausztriában, Magyarországban, valamint Németországban bérmentesen küldünk a legközelebbi vasúti, vagy posta-állomásra. Csak a tulajdonképeni bevittl van fizetendő az elfogadó által. — Az Au Bon Marché ház nem bír fiók-eladásokkal, se utazókkal, ügy-nökök- vagy egyéb képviselőkkel. Minden közvetítési ajánlat e szerint komolyan visszatartandó. 3785

Alkalmi butor-vásárlás! PATYI ISTVÁN ÉS TÁRSAI

hazai gyártmányu asztalos és saját készítményü kárpitos butortermeiben
Budapest, IV. (bélv.) koronaherceg-utca II. sz., I. emelet, a zsidó-utca sarkán, a főposta-palotával szemben.

A lefolyt nyári idény alatt műhelyeinkben nagy mennyiségű butor gyártott, minek következtében terméink és raktáraink annyira túlhalmozták, hogy eme óriási készletünket minden elfogadható, még az előállítás áron alul is eláruljuk, amennyiben e tömeges gyártás ama kellemes helyzetbe jutott, hogy szilárd minőségű, száraz anyagból készült butorainkat olcsóbban adhatjuk, mint b. irhol - azokért 2 évi jótállást vállalunk. Háló, ebédli és dolgozó szoba berendezések, mindenemű fából és színben a legújabb divatu angol, barokk, renaissance és ó német stílusban, valamint szalon-garnitúrák, a legdivatosabb francia kelmékkel bevonva, egy ebédli és háló divánok és ottomanok a leggyorsabbítottól a legfinomabb kivitelig óriási választékban találhatók. Árunk a következők: Teljes ebédli-berendezések, u. m. 2 szekrény, 2 ágy, 2 éjjeli szekrény és mosdó 90 forinttól 700 forintig. — Teljes hálószoba-berendezések, u. m. egy garnitúra, szalon-asztal és consol-asztalokkrel 100 ftrtól 100 ftrtól 800 ftrig. — Szalon-berendezések u. m. egy garnitúra, szalon-asztal és consol-asztalokkrel 100 ftrtól 500 ftrig. — Ottomanok 22 ftrtól 100 ftrig. — Háló-divánok 20 ftrtól 80 ftrig. — Magas támlájú ebédli divánok, szövetből vagy bőrből, 40 ftrtól 300 ftrig. — Iróasztalok 12 ftrtól 120 ftrig. Ezenkívül minden alaku és minőségű egyes butordarabok megrendelés és rajz szerint a legújatosabbban készítettnek. Terjedelmes képes butor árjegyzékünk ingyen és bérmentve küldeték, s vidéki megrendelések postosan eszközöltetnek. Hazafias tisztelettel Patyi István és Társai.

46. SZÁM. 1888. BUDAPEST, NOVEMBER 11. XXXV. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI ÚJDONSÁGOK együtt: egész évre 12 ftr, fél évre 6 ftr. Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre 8 ftr, fél évre 4 ftr. Csupán a POLITIKAI ÚJDONSÁGOK: egész évre 6 ftr, fél évre 3 ftr. Külföldi előfizetésekre a postalong megjelölt viteldij is csatolandó.

Poudre laxative de Vichy
dr. SOULIGOUX L. furdőorvostól
Vichy-les-Bainsban. 3767
E por jeler hatással bír mindennemű székrekedésnél, különösen pedig olyanoknál, melyek az epvezeték zavarái, májkölkö, a belek pettyűdtsége stb. eüféltől vannak föltételezve. Kiténő hatással bír migraine, agy-vertóulás, aranyár stb. eseteinél. — Egy üveggelvel 1 forint 50 krajczár.
Főraktár az osztrák tartományok részére
Pserhofer J. gyógyszerháza Bécs, L. Singerstrasse 15.

BARNA FOGORVOS
Budapest, váci utca 24. szám.
Készít egyes fogakat, fogsorokat és plombokat, jótállás mellett; árak mérsékelték. Kívántra részletfzvelésre.

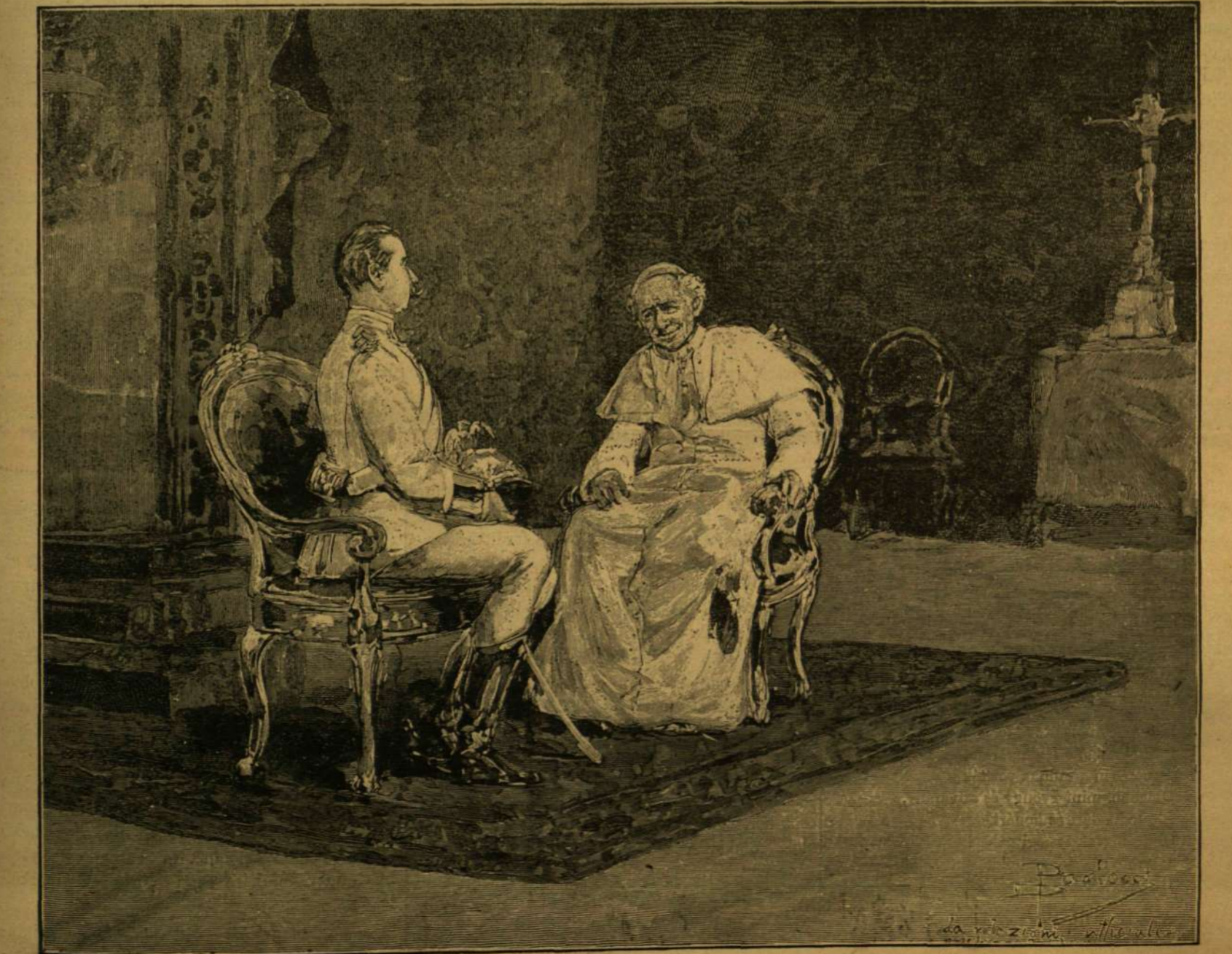
PARIS
GRANDS MAGASINS DU
Printemps
NOUVEAUTES
Nagyszerű

ILLUSZTRÁLT ALBUMUNK mely 554 új mintarajzot tartalmaz Női, Férfi és Gyermekek tolettékben, lajstroma a legújabb szöveteknek mint: selyem, szürme, karton, cászon stb.
Ép Most Megjelent.
Sztéküldése ingyen és bérmentve.
Bérmentesített levelek intézendők:
MM. JULES JALUZOT & Ce
à Paris
Ugyancsak bérmentve küldetnek a Printemps óriási raktárán levő szövetek mintái. (Árat és felt meghatározni kérünk).
Minden 25 frankot meghaladó rendelémény Magyarország minden részébe bérmentve küldeték. Bér- és Vámentesen a számaösszeg 15 00 nozzácsolása mellett.
Külön továbbító házunk az Osztrák Habor határon Salzburgban, Mozartplatz N. 4.
Szükségesnek tartjuk tisztelt megbízóink kezes nyelvébe ajánlani, miszerint a Grands Magasins du Printemps nem tart utazókat, kárpitos-tárt sem külföldön, sem Franciaországban. Minden megbízás directe Parisba intézendő.

VILMOS CSÁSZÁR A PÁPÁNÁL.
Az alább következő leírást, mely Vilmos császár vatikáni látogatására vonatkozik, egy oly szemtanu előadása után közöljük, a ki állásánál fogva hivatalosan vett részt a pápai palota falain belül végbement szertartásokon, s tudósítását az «Illustrazione italiana»-ban tette közzé.
Október 12-én indult el Vilmos császár a Vatikánba, még pedig az előzetes megállapodások szerint, hogy a pápa érzékenységét, a ki az olasz királyságot hivatalosan még mindig vonakodik

elösmerni, kimélje, a német követségi palotából, mint német területről. Sokan gyűltek össze ez alkalomra a pápaság hívei és a római arisztokrácia köréből, hogy tanui legyenek a felvonulásnak és megbámulják a festői menetet, mely szemek előtt feltárult.
A császár kíséretében volt Schlözer pápai követ, Libenau udvari marsall, Pirekhr gróf, Bismarck Herbert gróf, Raschdau követségi tanácsos, Hahnke hadsegéd, a katonai kabinet főnöke,

elösmerni, kimélje, a német követségi palotából, mint német területről. Sokan gyűltek össze ez alkalomra a pápaság hívei és a római arisztokrácia köréből, hogy tanui legyenek a felvonulásnak és megbámulják a festői menetet, mely szemek előtt feltárult.
A császár kíséretében volt Schlözer pápai követ, Libenau udvari marsall, Pirekhr gróf, Bismarck Herbert gróf, Raschdau követségi tanácsos, Hahnke hadsegéd, a katonai kabinet főnöke,

II. VILMOS NÉMET CSÁSZÁR LÁTOGATÁSA A PÁPÁNÁL. — AZ «ILLUSTRAZIONE ITALIANA» RAJZA.

Sipőcz-féle gyógyborok!

Ezen közkeveltségnek örvendő és az orvosok által is a legnagyobb elismerésben részesült gyógyboraim, melyek hason készítményü kiülföldiekkel a versenyt bátran kiállják, a legjobb minőségű anyagokból készítim; ezen borok étvágygerjesztő, idegerősítő, a vérképződést elősegítő diätetikus készítmények;

Pepsin bor
kiténő hatású mindennemű gyermekbajoknál, vérszegény és tuberkulosis gyermekekénél, megszünteti a gyomorégést a bor v. sörnek túlságos élvezete után. 1 palack ára 1 ftr 50.

Coca bor
az idegrendszer élénkítésére, erősítésé. e és tevékenységének fokozására orvosilag sokszorosan ajánlott becses szer, rögtön megszüntet mindennemű ideges fájdalmat, migrént, fog- és arcfájdalmat. 1 palack ára 1 ftr 50.

China és China vasbor
sápadtság, vérszegénység, étvágytalanságnál, általános gyengeségnél hosszú és nehéz betegségek után a legjobb sikerrel lesz használva és végre kiténő erősítő szernek bizonyul az aggkorban. 1 palack ára 1 ftr 50.

10 üveg egyszerre rendelve 12 ftr osztr. ért.
SIPŐCZ ISTVÁN
gyógyszerész.
Művegyészteti laboratoriuma Pécsen.

Franciaország és a Külföld Minden illatszerezés é néi és Po-drásznál
La VELOUTINE
Különleges Rizspor
CH. FAY, ILLATSERÉSZ,
PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS.

Brüsszelben az 1888-ik évi nemzetközi kiállításán arany éremmel kitüntetett gazdag szénsavtartalmu asztali és gyógyvíz
A MOHAI
ÁGNES
FORRÁS
SAVANYUVÍZE
Edeskaty L., magy. k. és osztrák udv. ásványvíz-üzemeltetőnél Budapeston, nemkülöben gyógyszerházakban, fűszerkereskedésekben és vendéglőkben.

Hatóságilag engedélyezett végeladás

Van szerencsém a nagyérdemű közönség b. tudomására hozni, miszerint a helyben 50 év óta fennálló NŐI DIVAT-ÜZLETEM ÁTVÁLTOZTATÁSA MIATT, hatóságilag engedélyezett

nagy kiárusítást

rendezek női divat-árúkból, mellyel alkalmat nyujtok a m. t. közönségnek a legczélseztibb karácsonyi- és ujévi ajándékokat már most legolcsóbb árakon beszerezhetni. — Raktáram egyáltalán solid, finom bel- és külföldi divat-kelmékből áll rendkívül leszállított szabott árak mellett.

ugy fekete mint szines divat-kelmék, duplaszélés, méterenként 35 kr.-tól kezdve.
Ezen kedvező alkalom felhasználására egész tisztelettel kérem a nagyérdemű közönség szives látogatását.
LEONHARD M., ezelőtt JANKOVITS P.
Budapest, Deák Ferencz-utca 10. szám alatt.

GRÓSZ LAJOS

fogtechnikai műterme
Budapest, Magyar-utca 1. szám alatt, a Hatvani-utca sarkán,
készít műfogakat, fogsorokat és javításokat.
Rendkívül olcsó áron, teljes jóállás mellett.